

CARTULARI DE LA CATALUNYA COMTAL

PORTAVEU DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
HISTÒRICS MEDIEVALS DE CATALUNYA

ESPECIAL

25 ANIVERSARI

L'INSTITUT VISITA

EL CASTELL DE PIERA

Barcelona
desembre 2005
número 13

AQUESTA PUBLICACIÓ ES DISTRIBUEIX A TOTS ELS CENTRES OFICIALS I CULTURALS DEL NOSTRE PAÍS I A L'ESTRANGER

RELACIÓ DELS CASALS CATALANS QUE REBEN EL CARTULARI DE L'INSTITUT

DINS L'ESTAT ESPANYOL:

Llar Catalana de La Coruña
A Coruña
Federació Internacional d'Entitats Citanes (FIEC)
Barcelona
Centre Català de Córdoba
Córdoba
Casal de Catalunya a Guipuskoa
Donostia
Cercle Català d'Araba
Gasteiz
Casa Catalana de Las Palmas
Las Palmas de Gran Canaria
Cercle Català de Madrid
Madrid
Casal Català de Menorca
Maó
Casa Catalana de Mallorca
Palma de Mallorca
Casal Català de Navarra
Pamplona
Casa Catalana de Saragossa
Zaragoza

A L'ESTRANGER

Alemanya

Associació Catalana d'Essen
Essen - Borbeck
Casal Català d'Hannover, e.V.
Hidesheim
Centre Cultural Català de Colònia, e.V.
Köln
Deutscher Katalanistenverband
Münster in Westfalen

Andorra

Centre de la Cultura Catalana del Principat
d'Andorra

Andorra la Vella

Argentina

Casal Català de Bahía Blanca
Bahía Blanca
Associació Catalana de Socors Mutus "Montepio
de Montserrat"
Buenos Aires
Associació Civil Grup d'Empresaris Catalans de
l'Argentina (GREC)
Buenos Aires
Casal de Catalunya de Buenos Aires
Buenos Aires
Les Quatre Barres
Buenos Aires
Casal Català de Córdoba
Córdoba
Casal dels Països Catalans de La Plata
La Plata
Centre Català de Mendoza
Mendoza
Mutual Catalana Germanor
Mendoza
Casal de Catalunya de Paraná
Paraná, Entre Ríos
Agrupació Catalana de Pergamino
Pergamino
Centre Català de Rosario
Rosario
Casa Catalana de Bariloche
San Carlos de Bariloche
Centre Català de Venado Tuerto
Venado Tuerto, Santa Fe

Austria

Casal Català de Viena
Viena
Casal Català of New South Wales
Bexley, New South Wales

Austràlia

Radiodifusió Catalana
East Brighton, Victoria

Brasil

Catalònia - Grup de Catalans de Sao Paulo
São Paulo - SP
Instituto Brasileiro de Filosofia e Ciência
Raimundo Lúlio (Ramon Llull)
São Paulo - SP

Bèlgica

Casal Català de Brussel·les
Bruxelles
Centre Josep Carner - Amics de la Cultura
Catalana
Bruxelles

Canadà

Casal Cultural Muntaner
Montmagny, Quebec
Casal dels Països Catalans de Toronto
Toronto, Ontario
Casal Català de Vancouver
Vancouver, BC

Colòmbia

Casal Català d'Antiòquia
Emvigado

Estats Units

Casal del Catalan d'Utah
Salt Lake City, Utah
Americam Institute for Catalan Studies
Spring, TX

França

Aire Nou de Bao
Bao
Cercle Català de Marsella
Marseille
Casal Català de Grenoble
Casal de Catalunya de París
París
Centre Cultural Català de Perpinyà
Perpinyà
Amical dels Catalans d'Alsàcia
Strasbourg
Casal Català de Tolosa de Llenguadoc
Toulouse

Guatemala

Casal Català de Guatemala
Guatemala CA

Guinea Equatorial

Casal Català de Guinea Equatorial
Bata

Honduras

Associació Catalana d'Hondures
San Pedro de Sula

Irlanda

Irish Catalan Society
Dublin

Colòmbia

Camunitat Catalana de Colòmbia
Santa Fe de Bogotá, DC

Costa Rica

Casal Català de Costa Rica
San José

Cuba

Societat de Beneficència de Naturals de
Catalunya
La Habana

Dinamarca

Casal Català de Copenhaguen
Copenhaguen

El Salvador

Casal Català de El Salvador
San Salvador

Equador

Casal Català de Guayaquil
Guayaquil
Associació Catalana Ecuatoriana de Negocios
(ACEN)

Quito
Casal Català de Quito
Quito

Estats Units

Fundació Paulí Bellet
Bethesda, MD
Casal dels Catalans de Califòrnia
El Segundo, CA
North American Catalan Society, Inc
Nashville TN
Casal Català del Nord de Califòrnia
Oakland, CA

Itàlia

Associació Catalana a Roma
Roma

Japó

Centre Català de Kansai
Osaka

Luxemburg

Centre Català de Luxemburg
Luxembourg

Mèxic

Centre Català de Guadalajara
Guadalajara, Jalisco
Casal Català de la Península del Yucatán, A.C.
Mérida, YU
Club de Empresaris Catalanes en Mèxic
Mèxic D.F.
Orfeó Català de Mèxic, A.C.
Mèxic D.F.
Casal Català de Puebla, A.C.
Puebla

Casal Virolai, A.C.

Querétaro, QRT

Paraguai

Centre Català d'Asunción
Asunción

Països Baixos

Casal Català dels Països Baixos
Oousterhout NB

Perú

Casal Catalunya del Peú
Lima

Puerto Rico

Casal Català de Puerto Rico
San Juan de Puerto Rico

Regne Unit

Agrupació Nacionalista Catalana de la Gran
Bretanya

Bournemouth

República Dominicana

Casal Català de Santo Domingo
Santo Domingo

Suïssa

Casa Nostra de Basilea
Birsfelden
Cercle Català de Winterthur-Schaffhausen
Brütten
Amics Catalans de Berna
Köniz
Centre Català de Lausane
Lausanne
Casa Nostra de Suïssa
Wallisellen
Casa Nostra Baden - Wettingen / Grup Montseny
Wettingen
Casa Nostra de Zürich
Zürich

Uruguai

Associació d'Empresaris d'Ascendència Catalana
a l'Uruguai (ASEACU)
Montevideo
Casal Català de Montevideo
Montevideo

Veneçuela

Centre Català de Caracas
Caracas
Associació Nova Catalunya de Joan Orpí
Puerto de la Cruz, Anzoátegui

Xile

Agrupació d'Empresaris d'Ascendència Catalana
(AEAC)
Santiago de Xile
Centre Català de Santiago de Xile
Santiago de Xile
Federació d'Entitats Empresariales d'Ascendència
Catalana d'America
Santiago de Xile
Centre Català Viña del Mar
Viña del Mar

Xina

Catalan Association of China
Hong Kong

Edita:
l'Institut d'Estudis Històrics
Medievals de Catalunya

Direcció:
Jaume Bertomeu

Cap de Redacció:
Lluís Goberna

**Coordinació i
Disseny:**
Lluïsa Goberna

Webmaster:
Lluís Teruel

Consell de Redacció

Col·laboradors:

Xavier Alcaraz
Josep Brunet
Elvira Cuadrado
Maribel Gallèn
Mª José Guivernau
Gustavo de Huelamo
Mª Lluïsa Pujol
Joana Tarín

Corrector:

Joan Anton Font

Redacció i Administració:

Av. Paral·lel, 98, esc.B entre.2a.
08015 BARCELONA
Tels. 93 442 78 88
Fax 93 441 97 01

E-mail:

estament@auna.com
www.cartulari.es.vg

Capçalera:

Copy-Art-Institut.

Impressió:

GAM Serveis Reprogràfics.

Dipòsit Legal:

Els articles signats són de la sola responsabilitat de l'autor i l'equip del Cartulari no necessàriament ha d'estar d'acord amb el contingut dels mateixos.

Benvolguts amics.

*Estem acabant l'any tancant la celebració del **25 Aniversari** de les nostres institucions. Amb aquests CARTULARIS intentem de fer un petit recull de la història de Catalunya, essencialment reportatges informatius sobre l'Edat Mitjana i d'altres d'interès cultural, com exposicions, conferències, visites a monuments històrics, etc..., sent per això portaveu de les diverses activitats que realitza l'Institut. Els que ho feu possible sou els que ens llegiu i ens recolzeu, ja que amb el vostre interès i suport és com nosaltres seguim endavant. Per tot això hem pogut celebrar aquest **25 Aniversari**. En aquesta edició i com a número especial hem fet un CARTULARI amb un augment de pàgines i per tant amb un nou format.*

*Però no tot són alegries. Una vegada més tenim la pena de comunicar-vos dues grans pèrdues, la **Neus Costa**, companya del nostre amic n'Àngel Gordon i bona amiga nostra. L'altra, l'amic en **José M^a. Armengou**, ex-director del CARTULARI de la primera època.*

Amb atenció als nostres amics de llengua castellana, i per primera vegada, hem inclòs en aquest n^o. un detallat reportatge titulat "La alta y baja Edad Media en Albacete y su Provincia", escrit per en Gustavo de Huélamo, Investigador de la Història d'Albacete i membre de l'Estament.

Hi trobareu la visita de l'Institut al Castell de Piera. Un reportatge d'investigació sobre els Templers a Palau-Solità. D'altra banda, teniu un ampli i detallat recorregut per Nôtre Dame de Chartres, Nôtre Dame de Paris i El Mont Saint Michel", tot un viatge al passat.

Entre altres temes trobareu en aquestes pàgines un reportatge del Sopar de l'Associació Hispano-Egípcia, un altre sobre la presentació del CARTULARI n° 12 i un article sobre la història del cinema a través de la col·lecció Queraltó, amb un gran nombre de càmeres de cinema... i altres temes.

*Tot l'equip de redacció del Cartulari us desitgem unes **Bones Festes Nadalenques** i com no perdem l'esperança, seguim demanant que aquest proper any ens sigui més benigne.*

Jaume Bertomeu i Julià

INSTITUT D'ESTUDIS HISTÒRICS MIEIEVALS DE CATALUNYA

Aquest CARTULARI és el portaveu de l'Institut, de publicació semestral. És una entitat convenientment legalitzada i domiciliada al Cap i Casal de Catalunya, i que té per finalitat aplegar als aficionats a la història medieval de Catalunya i altres activitats del nostre País.

CARTULARI

DE LA CATALUNYA COMTAL

PORTAVEU DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
HISTÒRICS MEDIEVALS DE CATALUNYA
NÚMERO 13

Templers a Palau Solità.....16

La Comanda Templera de Palau del Vallès, o Palau-Solità, i la Casa del Temple de Barcelona foren, a efectes pràctics, la mateixa comanda.

Nôtre Dame de Chartres.....30

La Catedral de Nôtre Dame, que s'alça majestuosa dalt d'un turó i, la història de la qual és en molts aspectes misteriosa ja que les seves parets amaguen un passat que comença molt avans de la construcció gòtica.....

Mont Saint Michel.....34

El Mont Saint Michel, la silueta majestuosa de la seva arquitectura, el lloc emblemàtic sobre el que està construït, tot fa que quan et trobes en front d'aquesta "meravella", t'embargui l'emoció al veure la seva grandiositat.

Portada.....1

Castell de Piera.

Casals Catalans2

Relació dels Casals d'arreu del món.

Editorial.....3

Redacció i administració.

Informa.....5

Les nostres activitats.

Sopar Hispano Egípcia.....6

Celebració del 25 Aniversari de l'Institut.

Els Cavallers.....12

"El que va muntat a cavall".

Dr. Pearson i Rosend Arús.....14

Homenatge.

Presentació CARTULARI.....22

Presentació del Cartulari 12.

Visita al Castell de Piera.....24

L'Institut visita el Castell de Piera.

Notícies.....53

Col·lecció Josep M Queraltó.....54

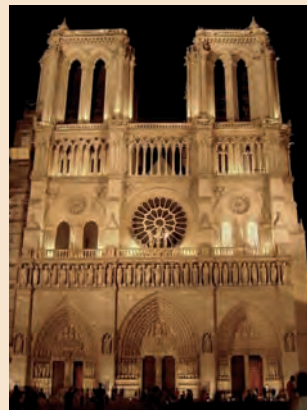
Mes de 15000 peces de cinema.

Exposició Unió d'Artistes.....59

Participació al VIIIè concurs de Pintura COACB.

Foto portada de:
Lluïsa Goberna

Nôtre Dame de Paris.....38

La Catedral de Nôtre Dame, que des del segle XIII brilla amb llum pròpia. Està situada a la plaça Parvis de la petita "Ile de la Cité", rodejada per les aigües del riu Sena.

Edad Media en Albacete.....42

Durante la Alta Edad Media la provincia de Albacete conoció dos épocas diferentes; primero la ocupación por los pueblos bárbaros y más tarde la conquista del territorio por los musulmanes.

Informa

27 maig 2005

Sopar espectacle de la **Associació Hispano-Egípcia** a l'**Hotel Cotursa Rosselló** de Barcelona, amb motiu de la presentació de la nova Junta.

30 de juny 2005

Coctail a la terrassa - jardí del "**Hotel Cotursa Rosselló**" de Barcelona i presentació del **CARTULARI** número 12.

13 d'octubre 2005

Conferència del Senyor En **Bartolomé Bioque**, (Periodista i escriptor) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**LA RUTA DE LA TRADICIÓN (NORMANDÍA I BRETAÑA)**".

20 d'octubre 2005

Conferència del Senyor N'Àngel **Gordon**, (Professor de control mental i vicepresident de l'**Associació Hispano- Egípcia**) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**PETITA METAFÍSICA**".

22 d'octubre 2005

Visita al **Castell de Piera** i l'**Església de Santa Maria**, posterior dinar en la Sala d'armes, acompanyats per la seva propietària Na Montserrat Sastre i Marqués.

26 d'octubre 2005

A l'Església de **Sant Jaume** de Barcelona, Missa exequial per En **Ramon Plana i López**, Gran Cancellier de l'Estament i Sots- Director del Cartulari. Na **Neus Costa i Jou**, Madona i Senadora de l'Estament. En **Josep M. Armengou i Marsans**, que fou Director del Cartulari, i pels membres i familiars de l'Estament.

27 d'octubre 2005

Conferència del Senyor En **Bartolomé Bioque**, (Periodista i escriptor) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**GAUDÍ (EL HOMBRE, EL GENIO Y EL MÍSTICO)**".

3 de novembre 2005

Conferència del Senyor N' Àngel **Gordon**, (Professor de control mental i vicepresident de l'**Associació Hispano-Egípcia**) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**EL MÓN DE L'INTANGIBLE (FADES, FOLLETS, ELFS, SÍLFIDES, ETC,)**".

15 i 30 novembre 2005

Participació de la **Unió d'Artistes** al **VIIIè Concurs de Pintura del Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Barcelona**.

**INS[®]
TECO**

**INSTITUT DE TÈCNIQUES DE LA
COMUNICACIÓ ORAL**

JOAN PANADÈS

Professor d'oratoría

**Cursos, Seminaris i Classes Particulars de:
EXPRESSIÓ ORAL, VEU, TÈCNIQUES DE REUNIONS I PRESENTA-**

**Balmes, 74 - pral. 2a.
08007 BARCELONA - Tel. - Fax 93 488 16 48**

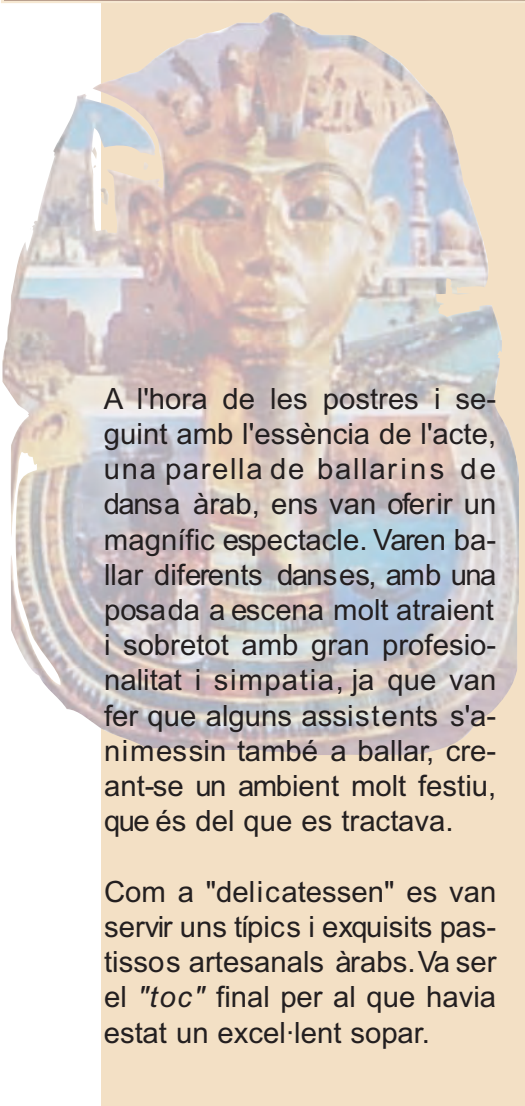
SOPAR HISPANO EGIPCIA

Amb motiu de la celebració del **25 Aniversari** de l'Institut, la **Associació Hispano Egípcia**, va celebrar un Sopar i Espectacle a l'Hotel Cotursa Roselló, de Barcelona, el passat 27 de maig.

Com a representació oficial, vàrem comptar amb l'assistència a l'acte del Delegat de Comerç a Catalunya, de l'Ambaixada d'Egipte, En **Bassem Faruk Hamed Badr**, bon amic que ja ens ha acompanyat en altres ocasions en els diversos actes que hem anat realitzant.

Per ambientar el transcurs del sopar, es va passar un audiovisual d'Egipte muntat per en **Lluís Tèrriel**, com ja sabeu expert en aquests temes, amb material cedit per l'amic **Raimon Clua**, membre de l'Institut .

A l'hora de les postres i seguint amb l'essència de l'acte, una parella de ballarins de dansa àrab, ens van oferir un magnífic espectacle. Varen ballar diferents danses, amb una posada a escena molt atractiva i sobretot amb gran professionalitat i simpatia, ja que van fer que alguns assistents s'animessin també a ballar, creant-se un ambient molt festiu, que és del que es tractava.

Com a "delicatessen" es van servir uns típics i exquisits pastissos artesanals àrabs. Va ser el "toc" final per al que havia estat un excel·lent sopar.

Durant l'acte es va presentar la nova Junta i posteriorment es van concedir uns diplomes de paper (portats expressament d'Egipte), a diferents membres que durant anys ens han acompanyat i ajudat en les nostres activitats i que son estudiosos o interessats en el tema de l'Antic Egipte.

I per acabar la festa i per a tots els que van voler, es va iniciar el ball, amb força gresca, fins entrada la matinada. ☐

Per a la Neus

*Voldria ser el temps,
aquest temps que passa ràpid,
a través dels segles,
deixant per tot arreu,
tristeses i alegries,
naixements i enterros,
volcans, moviments de terra,
destruccions i guerres.*

*Voldria ser el temps
Que a través dels segles va passant,
Com si fóra nou d'avui,
Que és alguna cosa de cadascú,
Una mica de tots
I no és nostre.*

*Voldria ser el temps
Que va al nostre compàs,
Que ens empenya,
Que ens fereix i a vegades
Ens oprimeix,
Que ens ajuda i ens guanya al final,
Que ens mostra el camí de la glòria,
Un període curt de la vida,
I que no dona a ningú la victòria.*

*Voldria ser el temps
Perquè ha vist quantes coses van passar
A través de les generacions,
Perquè sap el que serà al final,
Perquè coneix tots els secrets
Dels homes, de la terra, del mar;
Perquè veu les misèries del món
I no tremola davant del mal,
I encara que en silenci segueix el seu camí,
Es l'amo de tots els destins.*

*Voldria ser el temps
Que després d'haver deixat tempestes
Va aprendre a deixar calmes,
Que és a vegades temud i d'altres desitjat,
I és tan savi que despulla les ànimes.*

*Voldria ser el temps
Que pasa impertorbable
Davant del desastre que ja res para
Aquelles tragèdies que els homes obliden
I que el temps ha esborrat.*

*Si jo fos aquest temps
Portaria a la meva estimada Neus
A tots els moments feliços de la seva vida.
A la seva Garrotxa estimada
A Maià, a Can Travé,
"Em fondria amb els seus pensaments
tot dient":*

*Si jo fos aquest temps
M'agradaria trobar un sol dia
Que tot fos Pau, benestar i harmonia*

*Que no hi hagués una pena,
Ni un home, ni una planta,
Ni un animal en condemna.
Ni una desil·lusió ni esperança,
Ni tampoc enyorança.
Que les guerres quedessin oblidades,
Que els genis del mal
Ja no existissin
Que ens donéssim la mà com a germans
I que ens estiméssim.*

*Si jo fos aquest temps
I trobés aquest dia
"Allà em pararia"*

Àngel

El 31 de juliol a les 2 de la tarda la Neus ens va deixar.

"La pastoreta de la Garrotxa", així li dèiem; es trobava molt a gust entre els arbres, li agradava gaudir de la natura. I això em va ensenyar a estimar el verd de les plantes i les seves propietats.

Neus et recordo amb un pessic de tímidesa, sempre feliç, contenta, serena, amb un somriure que il·luminava els teus ulls blaus i la teva senzillesa.

Neus, una nit envoltada de natura, sota un cel net, ple d'estels, et vaig veure, et vaig somniar?. Dansaves donant voltes i voltes, els braços oberts, de bat a bat, i un gran somriure se't dibuixava a la cara.

Neus, estimada amiga i padrina, el teu record sempre anirà amb mi mentre faig el dur camí, fins el dia en què, finalment les nostres ànimes es retrobin a la llum.

Eres etèria envoltant-nos amb la teva abraçada a tots nosaltres. Així et recordaré sempre.

Neus, el teu somriure dolç i la teva cara angelical s'han quedat per sempre en el meu record. Deien tant del teu tarannà afectuós i alhora reservat. Que la llum il·lumini el teu viatge.

En aquestes festes trobem a faltar la teva mirada nítida, el teu dolç somriure, la calor de les teves abraçades. El nostre consol és saber que de tot això en gaudiran ara els àngels.

El teu somriure era senyal externa de la teva amistat. Feies sentir als teus amics l'afecte que els hi tenies. Vas ser forta i valenta fins al final. T'estimem Neus.

Estimada i recordada Neus, poc fou el temps que vam compartir. No puc dir que et coneixés, però a vegades ens anem d'aquest pla i ni tan sols ens coneixem a nosaltres mateixos. Però si va ser suficient per recordar el teu somriure i la teva blanca ànima.

Amb tota l'estimació i el record de les teves amigues i amics. ☺

ELs C A V A L L E R S

Cavaller, paraula que segons el Diccionari de La Llengua significa: *El que va muntat a cavall.*

Quadre de Tintoretto. Sant Jordi i el drac.

Per Joana Tarin

En alguns estats de Grècia, els Cavallers (*hippastoi*) pertanyien a les classes nobles o riques. Segons la **Constitució de Soló**, a Atenes els Cavallers eren ciutadans de segona classe, en funció de la seva fortuna, i cada any sortien a cavall en processó en honor al seu **Déu Zeus**.

Entre els romans la paraula Cavaller (*équites*) designava un dels tres ordres de ciutadans entre els patricis i els plebeus.

A l'Edat Mitjana era Cavaller aquell que havia rebut l'**Orde de Cavalleria**.

Eren membres d'una Orde militar o religiosa, entre les més antigues citarem els **Templers, Teutònics, Sant Joan de Jerusalem, Santiago, Alcàntara, Calatrava, Montesa** i un llarg etcètera.

El Cavaller Medieval es caracteritzava per l'esperit d'aventures i cercava empreses individuals difícils i generalment justes. Eren persones de gran moralitat, honrats i fidels fins a la mort a les causes per les que lluitaven.

Els deures d'un Cavaller eren lluitar per a tots aquells que no tenien forces per defensar-se, els infants, les dones, les vídues i tots els que són desemparats i no se'ls fa justícia. També entre les dames de l'època hi

havia cavalleresses, que normalment eren les religioses de les ordes militars.

Dels Cavallers de l'Edat Mitjana s'han escrit infinitat d'històries, verídiques i fantosiques, de personatges, gestes i fets heroics que avui encara es fan ressó.

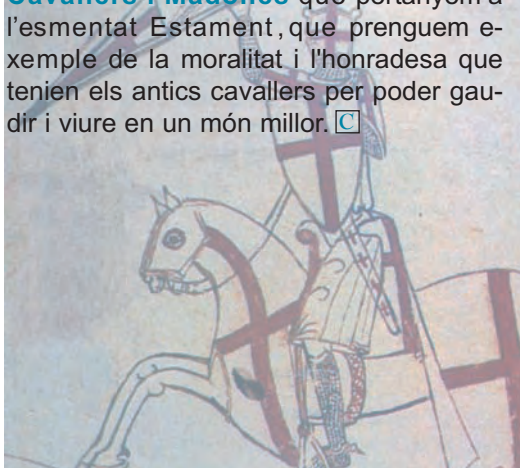
Citem el Cavaller Sant Jordi, patró de Catalunya, paladí de la justícia i defensor de les llibertats, que va donar mort al drac i rescatà a la bella donzella captiva.

Un dels llibres més famosos de la literatura cavalleresca és la extraordinària novel·la titulada **"Tirant lo Blanc"** escrita per **Joanot Martorell i Martí Joan de Galba**, que el gran **Cervantes** va considerar **"El mejor libro del mundo"**.

Joanot Martorell era un Cavaller que va viure en la València del segle XV, i sabem d'ell que va viatjar a Anglaterra i a Portugal, que fou gran lector d'aquella que s'anomena **"matèria de Bretanya"** perquè els temes i arguments giren a l'entorn dels herois de la **Taula Rodona, el rei Artur** i els seus Cavallers. L'any 1490 va escriure aquest llibre que va restar inacabat. En **Martí Joan de Galba** va escriure la darrera part de l'obra.

El Cavaller per excel·lència de tota la literatura cavalleresca universal, és sense cap mena de dubte **"El Quixot"**, obra escrita per **Cervantes** fa quatre-cents anys, coneguda arreu del món i que ha arribat a ser per a tothom un regal etern per a l'esperit.

Enguany l'Estament de Cavallers Nobles del Principat de Catalunya, celebra el 25è Aniversari i cal desitjar a tots els Cavallers i Madones que pertanyem a l'esmentat Estament, que prenguem exemple de la moralitat i l'honradesa que tenien els antics cavallers per poder gaudir i viure en un món millor. ☐

Posades i aixecades en alt les tallants espases dels dos coratjosos i enutjats combatents...

El Quixot - il·lustració - Tomo I. Cap.IX.

Portada de la primera edició de "Tirant lo Blanc".

Homenatge al Dr. Pearson i Rossend Arús

En record de l'enginyer i financer nord-americà

Frederick Stark Pearson

(Lowell, Massachussets, 1861 - S.S. Lusitania, 1915)

promotor del ferrocarril del Vallès

Juny de 2005

Per Josep Brunet i Sierra
Gerent del Patronat de la
Biblioteca Pública Arús

Li passat dia 15 de juny d'enguany es va celebrar un acte d'homenatge a la figura del Dr. Frederick Stark Pearson, que va consistir en el descobriment d'una placa commemorativa, acte organitzat pels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, a l'estació de la Floresta-Pearson de Sant Cugat del Vallès. Tot seguit, va tenir lloc el sopar-col·loqui al restaurant Rancho El Paso, a la Floresta-Pearson, organitzat per la Biblioteca Pública Arús, i vam comptar amb la participació de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès i els Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya. L'acte va ser presidit per l'alcalde de Sant Cugat, el senyor Lluís Recoder i Miralles, i amb la presència del senyor Joan Torres i Carol, president dels FGC. Es va parlar sobre el llibre *Dr. Pearson, l'home que va portar la llum a Catalunya*, amb la participació del seu autor, l'escriptor i periodista Xavier Moret.

La biblioteca va creure convenient crear aquest acte buscant les similituds entre ambdós homes, quasi contemporanis, que van portar la llum a Catalunya; en el cas del

Doctor Pearson, en forma d'energia elèctrica, i en el cas de Rossend Arús i Arderiu, fundador de la biblioteca, portant la il·lustració al poble de Barcelona.

Tots dos, Arús i Pearson tenen en comú la seva preocupació per la recerca del progrés de la humanitat. Rossend Arús en la vessant de la formació de les persones perquè puguin ser lliures i Pearson com a pas previ per al desenvolupament de la indústria, i a més a més, com a pas necessari per al desenvolupament del temps

A més a més, no podem deixar d'esmentar que el senyor Pearson i el senyor Arús compartien una mateixa institució, que és la francmaçoneria. L'un, evidentment pertanyia a la maçoneria regular, molt extesa arreu del món, i l'altre, va fundar la **Gran Lògia Catalano-Balear**. La maçoneria és la institució que, a través dels seus membres, més bé ha contribuït a la llibertat de la humanitat i encara avui, manté el lema "**llibertat, igualtat i fraternitat**".

S'ha de dir que el senyor Pearson pertanyia també a l'**International Rotary Club**, del que avui tenim u-

na ampla representació. El 23 de febrer d'enguany va fer 100 anys que, a la ciutat de Chicago, i creada per Paul P. Harris i altres membres de la **Gran Logia de Illinois**, es va fundar el Rotary Club. Avui dia és una institució que està present arreu del món i que està dirigida per líders professionals i de negocis que organitza serveis humanitaris, dona suport a moltes causes ètiques, i ajuda a construir un món de pau i amb bona voluntat.

L'acte va comptar amb la presència del **Rotary Club de les Corts Barcelona**, amb el seu president, **Jaume Pla**, i amb el **Rotary Club de Sant Cugat del Vallès**, i el seu president, **Jaume Martín**, a més d'un nombrós públic de l'**Estament de Cavallers Nobles del Principat de Catalunya**, encapçalat pel seu Gran Mestre, el senyor **Jaume Bertomeu**, al que li agraeixo molt la seva participació. ☐

LAS VELAS

DE

Mariam®

Fabricación de todo tipos de velas y velones, siguiendo el método, artesanal en toda su elaboración. Máxima calidad en todas las materias primas.

Artesanía,
Tradición y
Sabiduría

CERERA MARYAM, S.L. Polígono Industrial Can Castells
CL/ Juan de la Cierva, 8 d, - 08420 - Canovelles - Barcelona
(SPAIN) telf. (☎34) 93 840 02 39 fax.(☎34) 93 840 13 04

TEMPLERS A PALAU-SOLITÀ

Per Xavier Alcaraz i
Mª José Guivernau

LA COMANDA DE PALAU-BARCELONA

La Comanda Templera de Palau del Vallès, o Palau-Solità, i la Casa del Temple de Barcelona foren, a efectes pràctics, la mateixa comanda.

La Casa del Vallès estava ubicada a Palau-Solità, que actualment és un municipi del Vallès Occidental situat a l'est de la comarca, a un costat i altre de la Riera de Caldes. El formen les antigues parròquies de **Santa Maria de Palau-Solità** a la dreta de la riera, i a l'esquerra la parròquia de **Sant Genis de Plegamans**.

La Casa de Barcelona es situarà al convent templar de **Santa Maria de Palau**.

La Casa de Barcelona fou establerta cap a 1150 i la de Palau del Vallès cap a 1135 (sent anterior a la Casa de Barcelona). El primer comanador conegut fou **Berenguer de Santvicenç** (1159-

1163), el qual dirigia també la **Casa Templera de Barcelona**. Així el 1221 el comanador encara rebia les compres de béns fetes a Barcelona. Aviat adquirí una gran importància ja que tenia béns dispersos per diversos indrets, des d'**Osona** fins a **Montjuïc de Barcelona**, passant pel **Montseny**, **San Boi de Llobregat** i l'**Hospitalet**.

L'Orde del Temple començà a rebre donacions en terres del Vallès des dels primers moments en què establí contactes amb els **Comtes Catalans**.

La primera, datada el 1131, és un alou a **Sant Pere de Vilamajor**. L'any 1134, els magnats Catalans (*comtes i bisbes*) es reuniren per constituir una assemblea de **Pau i treva** que determinés les condicions d'establiment de l'Orde del Temple al país; una setmana després es documenta la donació al Temple d'unes cases i torres a Barcelona. L'Orde adquiria així les cases d'en **Gallifa**, amb torres i murs (*de la muralla romana*), prop del **Castell de Regomir**. Amb el temps, l'indret esdevingué el convent de Barcelona.

Gairebé al mateix temps que l'Orde rebia aquestes i altres cases a Barcelona, començaren de manera seriosa adquisicions al Vallès. La primera de l'any 1135, fou un mas a **Santa Perpètua de Mogoda**. (aquestes adquisicions podrien ser perfectament el **Palau de Mogoda** o la **Masia Soldevila**, antiga propietat del **Marqués de Comillas** en la actualitat propietat del Exc. **Ajuntament de Sta. Perpètua de Mogoda**).

Panoràmica des de l'ermita de les terres de Palau

La decisió d'instal·lar la seu al Vallès anà acompanyada de l'habitual política de concentració parcel·laria al voltant del convent o en nuclis separats.

A les primeres donacions, aviat se n'afegiren d'altres. I foren realitzades operacions de compra-venda, de permuta... això succeí des dels inicis, però sobretot en el decurs dels anys setanta i vuitanta del segle dotzè. S'acumularen propietats, principalment a redós de les **Cases de Vallès i Barcelona**, però també en zones més allunyades (*Baix Llobregat, Penedès, Osona i mes enllà*).

En els anys 1135 i 1142 els **Templers** rebien importants donacions a **Osona** en els territoris de **Gurb** i de **Sant Hipòlit de Voltregà**. N'hi ha d'altres documentades al Vallès i Osona: el 1171, una terra a **Sant Julià de Palacciola "la casa que té allí el Temple"** (és l'actual **Sant Julià de Palou, de Granollers**). Potser la "casa" era el **Castell de Palou** que surt en altres documents. El 1175, a **Sta. Maria de Caldes** i a **Sant Genís de Plegamans**; l'any 1176, a **Sant Esteve de Breda** i a **Sta. Maria Palautordera**; el 1177, rebien el mas **Vilalba de Cardedeu**; el 1179, un alou a **Sta. Perpètua de Mogoda**; entre 1150 i 1184 reben diverses donacions a **Sant Boi de Llobregat** relacionades amb molins.

Més tard, l'any 1240, el comanador compra a **Sentmenat** cinc masos del lloc anomenat "*Masareta*"; el 1246, la batalla de **Piera** rep en alou elmas d'oliveres de **Sant Viçenc de Calders**.

La **Casa del Vallès**, com les altres comandes, administrà i explotà parts de les seves terres properes a la casa-convent en qualitat de dominicadura; és a dir, directament, amb el concurs de criats i esclaus. Val a dir que aquestes no representaren gran cosa en el conjunt de les seves propietats, ja que la major part de terres i altres béns explotables foren cedits en emfiteusi o en arrendament.

Palau del Vallès fou inicialment centre administratiu, no solament del conjunt de propietats acumulades en terres del Vallès, el **Baix Llobregat**, el **Penedès**, el **Maresme**, **Osona** i la ciutat de **Barcelona**, sinó també de les que l'Orde anà rebent en bona part de la **Catalunya Vella**.

En un principi, la **casa de Barcelona** no era un convent, però amb el temps, i sobretot a causa dels negocis que tenia el **Comanador del Vallès** amb els oficials reials, acabà per esdevenir-ho. Aleshores es desplaça la comanda del Vallès

cap a Barcelona al voltant de 1282. Tot i amb això, **Palau de Barcelona i Palau del Vallès** continuaren essent administrades pel mateix preceptor, que s'instituïa "**Comanador de Barcelona**".

Encara que **Palau-Solità** i **Barcelona** eren la mateixa comanda i tenien un mateix preceptor, les activitats que els Templers dugueren a terme a Barcelona foren de tipus diferents de les de la **Casa del Vallès**; a la ciutat es tractava d'activitats principalment burgeses i mercantils i, al camp, agropecuàries.

Tampoc s'ha d'oblidar que la influència política dels **Templers en la Corona d'Aragó** s'havia d'exercir principalment, sobretot en el segle XII, des de la capital del Principat.

En aquest sentit, la casa barcelonina presentarà uns notables paral·lelismes amb la de **Perpinyà**, comanda també urbana i situada en un centre de poder polític.

Casa de l'Orde a Palau-Vallès

En arribar el segle XIII, als voltants de la muralla romana de la ciutat havien anat apareixent satèl·lits de població que tenien com a eix els camins que surten de l'urbs en totes les direccions. L'acció de l'Orde es desenvolupà en la zona de sota el mur de la seva fortalesa, vers ponent, on avui hi ha els carrers d'**Avinyó** i cap a la **Rambla**, fins a la muralla de "**Jaume I**", començada a construir en la primera meitat del s. XIII.

Vora Barcelona, al peu de la via romana "**strata francisca**" que arribava a la ciutat, per llevant, hi havia des del segle X el **Monestir Benedictí de Sant Pere de les Puelles**, el qual senyorejava una gran extensió de terres i diversos molins moguts per l'aigua del rec Comtal. A la vora del cenobi s'anà construint una aglomeració suburbana, el **Vilar de Sant Pere**, que s'incorporà a la ciutat el segle XIII, amb la construcció de les segones muralles. Els molins de Sant Pere foren la base, en el segle XIII, d'una de les indústries més pròsperes de **Catalunya**, la dels **draps**. Aquest és el motiu que fa sospitar que els documents templers que parlen dels molins de Sant Pere podrien referir-se, en algun cas, a molins drapers. **La Casa de Palau**, des de ben aviat, aconseguí tenir interessos a Sant Pere. **Entre d'altres notícies hi ha, l'any 1200, una sentència arbitral, per qüestions sobre propietats a Sant Pere de Puelles, en la Casa de Palau i el Monestir de Puelles.**

El prestigi i la importància assolits pels templers en pocs anys es veuen en el tracte que la **Comanda de Palau** rebé de la **Corona** i dels diversos estaments. **Jaime I** li atorgà, l'any 1237, carta de protecció individual. **També gaudí per concessió reial, de drets sobre l'encuyació de la moneda, la qual cosa significava una gran suma de diners.**

Escuadra de vaixells templers a la Mediterrània

Retrat de Jaume I

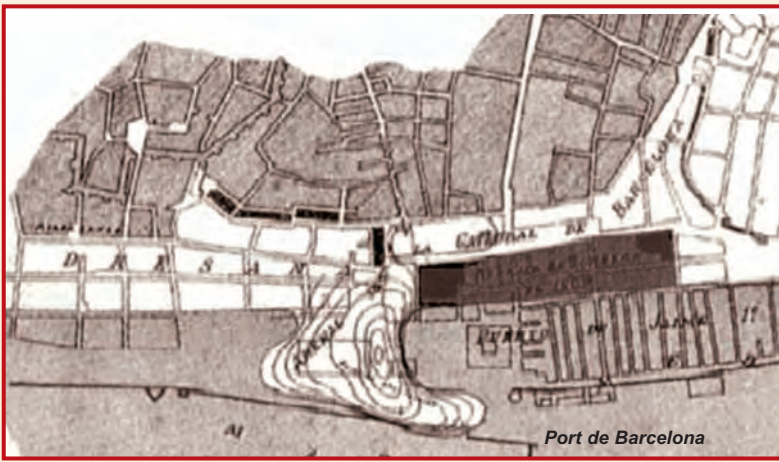
Per altres conceptes, Palau rebia del rei un cens anual pels "**alfunditi de mari**", és a dir pels alfòndecs de mar. Pel que es veu, era més del monopolis reials cedits al Templers. També percebia una renda sobre el roldor-arbust mediterrani del qual s'assecaven les fulles, producte molt emprat pels assaonadors de la indústria de la pell, i una part de les rendes de la lleuda i el quintar.

A Barcelona, més que cap altra comanda de Catalunya, els templers foren banquers i financers. Si apareixen especulant en els terrenys per edificar, apareixeran també negociant amb els jueus, els banquers per excel·lència, la majoria de negocis documentats són préstecs usuraris fets per jueus al **Temple**, altres són vendes o arrendaments de rendes i censos. **La Casa de Palau esdevingué, com cap altra, el banc on la gent important de la ciutat dipositava documents i valors mobles diversos.**

A la Comanda de Barcelona va destacar, d'una manera notable, l'activitat portuària.

El Comanador de Palau tenia tracte amb els oficials reials de Barcelona i amb els mercaders que negociaven amb Orient i cita un conveni i unes estipulacions signats, l'any 1282, pel Comanador de Palau i el propietari d'un vaixell, per enviar - probablement a Terra Santa - cinc frares i un carregament de 45 a 50 bèsties entre cavalls i mules.

El port de Barcelona aleshores era dels més importants de la Mediterrània, i era el més utilitzat pels Templers Catalans en les seves relacions amb Terra Santa.

Palau a Barcelona. És evident que, per comoditat en el desenvolupament dels seus negocis, residiren a Barcelona des de l'inici d'aquelles activitats. No se sap, però, les característiques i la grandària d'aquella casa abans de traslladar-s'hi el convent del Vallès.

Al segle XIII, el Rei Jaume I posà sota la seva protecció aquesta Comanda de Palau-Solità.

El 1317, quan es va suprimir l'Orde dels Templers, aquesta Comanda passà als Hospitalers, que l'incorporaren al Gran Priorat de Catalunya.

També a Barcelona, com s'esdevenia a Perpinyà, l'Orde posseïa obradors i taules als mercats. S'han documentat alguns a **la plaça de l'Àngel**, vora el Castell i cort del Veguer (*el Castell vell*). Era usual que l'Orde, per una banda, gaudís del dret a fer fires i mercats i, per l'altra, que els utilitzés per comercialitzar millor els productes procedents de les seves explotacions agrícoles.

Els béns eren sovint fruit de donacions de fidels. Així el 1176 **Riambau del Montseny** i la seva muller li cediren dos masos que tenien a la parròquia de

LA CASA DE PALAU DEL VALLÈS

La Casa de la Comanda de Palau del Vallès fou bastida en un territori pla del terme de **Santa Maria de Palau-Solità**, a la l'esquerra de la riera de Caldes en terres molt fèrtils i riques en (*la casa està envoltada de pous on brollen importants cabdals d'aigua*). La ubicació és la pròpia d'un centre d'explotació agrària.

L'OBRA POT DATAR DE MITJANS DEL SEGLE XII, DELS ANYS QUE SE SUPOSA QUE S'ESTABLÍ LA COMANDA.

La Capella no surt citada amb el titular actual fins al 1581, per bé que en podria haver tingut abans un altre, **Sant Joan** (*capella citada el 1079*) o el **Sant Sepulcre** (*citada el 1138*), totes dintre el terme de **Palau-Solità**. És probable la darrera advocació per l'origen de l'**Orde Templera**, puix que hi ha un document de l'any 1138 que hi dona peu. És el testament de **Bernat Guillem de Santa Coloma**, en el qual disposa d'esser enterrat al cementiri de l'església del **Sant Sepulcre de Palau** (*"in cimiterio ecclesie Sancti Sepulcro de Palaciolo"*).

Santa Maria de Palautordera, juntament amb diversos drets per fer edificacions a les terres del **Montseny**.

El Convent del Vallès es trasllada a Barcelona més o menys oficialment, vers 1282, però se suposa que es feu per conveniències derivades de les activitats comercials que duïen els **Templers de la Casa de**

Façana principal de l'ermita

Els elements que resten de la **Casa Templera del Vallès** permeten imaginar un conjunt típic de **Comanda rural**. Ben poca cosa queda de l'antic edifici en les construccions del **Mas de Santa Magdalena**: la capella -*bastant deteriorada*- i bona part de la muralla o tanca, encerclava el conjunt.

Muralla part exterior

Fa diverses deixes a moltes esglésies veïnes. A **Sant Cugat del Vallès**, **Santa Maria de Barberà**, **Santitas** (*actual municipi de Santa Perpètua*), **Santa Perpètua de Mogoda** i **Polinyà**.

A l'**Orde del Temple**, a més del cos perquè sigui enterrat al seu cementiri, li llega el seu millor cavall i les seves armes, al seu fill **Guillem** li deixa la casa on habita, anomenada de **Santa Coloma** (*ben segur el Castell de Barberà*) el **Castell de Mura** i altres béns.

Tot fa creure que aquest **Sant Sepulcre de Palau** és l'**Església de la Comanda de Palau-Solità**, ja que altrament és difícil de situar en un altre lloc de la rodalia.

Aquesta muralla tanca un recinte rectangular que conserva bona part del costats de migdia i de ponent. La funció de l'antiga muralla no difereix gaire de l'original, car serveix de tanca de la propietat.

La Capella estava adossada al mur de llevant que bordejava la riera -*causa de l'estat actual*. És una construcció molt senzilla, de planta rectangular i capçalera plana, orientada a sol ixent. Forma part -*i sembla que antigament també*- d'un conjunt d'altres construccions adossades. Per tramontana segueix la casa actual, actual mas; sembla obra moderna amb aprofitament de murs antics. La part edificada al costat de migdia està enderrocada i plena de runa i esbarzers (*tota la runa són les pedres de l'antic edifici*), sent possiblement així la reconstrucció dels edificis.

La capella s'utilitza actualment de magatzem, cosa que dificulta l'apreciació del seu espai interior. Els murs són despulats i austers i la capella va coberta amb volta de canó apuntat. La capçalera està enderrocada.

Quan els béns de l'Orde del Temple foren transferits a l'Orde d'Hospital, la majoria de Comandes van continuar exercint aquesta mateixa funció i passaren a engrossir el Patrimoni Reial, mentre que Palau-Solità sembla que fou establert com a mas a algun pagès.

Vista de la part posterior de l'ermita.

Interior de l'ermita

Això, si més no, és el que sembla indicar les "confessions de masos i termes de la Comanda", recollit d'un bocí d'un capbreu d'**Hospitaler del Vallès** de l'any 1456. El text es refereix a unes terres de la parròquia de **Sant Esteve de Parets del Vallès**, que afrontaven a ponent "*in honore Mansi de la Maso*". La situació geogràfica i els termes en què s'expressa fan pensar que el "*Mansi de la Maso*" era l'actual mas de **Santa Magdalena**, és a dir, l'antiga **Casa Templera de Palau del Vallès**.

L'església ha canviat moltes vegades de propietari i ha sofert nombroses vicissituds fins arribar als nostres dies on el seu espai serveix de magatzem per als seus amos.

Porta d'entrada.

EVOLUCIÓ

- 1138- Construcció, (aproximadament)
- 1317- Extinció de l'Orde.
- 1319- La Casa passa a les mans dels Hospitalers del Gran Priorat de Catalunya.
- 1328- Pas a la Casa Hora de Barcelonaspitale.
- 1508- Supressió de l'Orde Hospitalera i pas de la capella a la parròquia de Palau-Solità.
- 1667- Va viure un ermità a la capella.
- 1835- L'església passa a mans de l'Estat per la

És un parament vertical que divideix l'estança de la capella en dues parts. La part anterior s'utilitza actualment com a magatzem. La part posterior és l'original i la trobem plena de runa.

- Llei de la Desarmotització de Mendizábal.
- 1836- Desaparició del culte i dels objectes més preuats. Retaule de la Santa es crema.
- 1846- La taula de l'altar i la campana passen a la Parròquia de Santa Maria.
- 1870- Adquisició per part d'un particular.
- 1879- Canvi de propietari per subhasta. ©

Bibliografia
Ajuntament de Palau-solita i Plegamans
i Tres Pins.

Presentació

CARTULARI 12

Per presentar el CARTULARI n° 12, el dia 30 de juny, es va servir un cocktail a tots els assistents dins de l'agradable marc de la terrassa jardí de l'Hotel Cotursa Roselló de Barcelona.

Van assistir-hi nombroses persones entre d'altres la presentadora de televisió, Pilar Vázquez i l'escriptor i investigador Pepe Rodríguez, invitats pel nostre amic en Josep Pérez Abuye, així com un gran grup de membres de l'Institut, amics i simpatitzants.

Va ser una nit molt distesa i informal, com solen ser les festes a l'aire lliure, les nits caloroses d'estiu i sobretot amb un bon grup d'amics.

Després de fer els diversos parlaments de presentació de l'últim **CARTULARI**, per part del President de l'Institut, en Jaume Bertomeu, el Professor Joan Panadès i la Coordinadora, Llüisa Goberna, que van voler ressaltar l'ajut que fan diversos membres i amics de l'Institut, col·laborant a través d'anuncis dins del Cartulari, cosa que fa possible la seva edició, es van entregar, com és habitual, uns exemplars als assistents.

Al Castell de Piera el **CASTRUM APIARIA**, denominat així en antics documents, se li atribueix un origen romà o visigòtic, ocupant el lloc d'un antic poblat ibèric.

Orígens del CASTELL de PIERA

L'any 963, ja figurava com a propietat del Monestir de Sant Cugat del Vallès. Des del 974 fins al 1010, l'Abat Otón va ser el senyor jurisdiccional del Castell, junt amb extensos dominis. Aquesta posesió la tenia concedida el Monestir, per l'Emperador Carlemany. Degut a la pèrdua de documentació pels diferents saquejos que va patir el Monestir, Otón va demanar una ratificació dels seus dominis sobre Piera a l'Emperador Lotari (besnét de Carlemany l'any 984.

Al 1030 passa la propietat a mans de la Vescontessa de Barcelona Riquilda i el seu espos el Vescomte Udalard, venguen-la posteriorment al seu fill Gislbert, que fou Bisbe de Barcelona. Al 1058, el vengué al seu nebot, Vescomte governador de Barcelona, Bernard Udalard. La còpia traduïda del llatí, es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó:

"Jo Gislbert per la gràcia de Déu Bisbe de Barcelona, venc al meu nebot Udalard, Vescomte de Barcelona, per 300 unces d'or el Castell anomenat de Fontanet a Piera amb totes les seves terres, vinyes i boscos sense excepció, salts d'aigua i terres de pastos amb els seus delmes i primícies, ermites i capelles, etc, etc, sent els termes jurisdiccional o llinants de les terres de l'esmentat Castell a orient amb el term e de Pierola i Masquefa, a migdia amb Gelida i Monistrol de Noia, en direcció Nord llinant amb el terme de Cabrera fins a Capellades, Claramunt i Castellolí."

L'any 1063, passa a mans dels Comtes de Barcelona Ramon Berenguer I, i Almodis fundadors de la Catedral de Barcelona. El posseïren també els seus successors de la Ciutat Comtal, com a senyors jurisdiccional de la vila i el terme de Piera.

Visita al CASTELL de PIERA

Per Lluís Goberna

Vàrem sortir amb retard de la plaça de Catalunya i per això va ser forçós suspendre la parada que estava prevista a mig camí, sobre les 11. Amb tot, arribàrem a PIERA al voltant de les 12 hores.

Una petita història d'aquesta població val la pena de fer-la: en l'actualitat, té **Planificació Turística, Biblioteca, Piera TV, Ràdio Piera, Concurs de Teatres Amateurs, Pessebre vivent per Nadal, Celebració dels Tres Tombs** i un llarg etc, d'activitats que el fan un poble viu. **L'escut d'armes que usa actualment la vila de Piera és el mateix escut del Castell. Una part amb les barres de Catalunya i Aragó i l'altre un guerrer sostenint una albarda.**

A l'arribada a Piera ens va rebre mossèn **Francesc Mestre i Saura**, que ens va explicar l'història i diverses anècdotes de l'església de **Santa Maria**, situada a la vora del Castell. Entre altres coses, que l'església va ser cremada durant la guerra civil, i es va poder rescatar el **Sant Crist de Piera** en molt mal estat. Vàrem veure un tros de la mà i la corona d'espines, del Crist original.

També hi ha una llegenda en què s'explica que un peregrí es va aparèixer a una dona del poble i li digué que si treien el Crist en processó plouria, ja que havia una forta sequera. Així ho varen fer i d'immediat la pluja va caure, i va regar tots els camps de Piera.

Segons consta abans del l'any 717, existia l'església parroquial, que fou destruïda pels àrabs. Reedificada posteriorment, al 1058, sota l'advocació de Santa Maria, es va ampliar la part romànica segons l'estil gòtic de transició, a meitat del segle XIII. Va ser consagrada al 1260 pel Bisbe de Barcelona, Arnau de Gurb.

Al 1688 el Crist, segons es diu, va evitar una plaga de llagostes i la vila va fer el vot de celebrar el 28 d'abril de cada any una festa en honor del Crist.

Després de la visita enfilarem cap a dalt del Castell, (*l'antiquíssim empedrat de la pujada al Castell, és original de l'època*), invitats i acompanyats per la propietària del mateix, la nostra amiga **Na Montserrat Sastre i Marqués**. En la visita ens va fer una mica d'història explicant-nos que **Jaume I** va fer repetides visites i estades al **Castell de Piera**, i la més llarga fou la d'agost - desembre del 1268. El 1264, el rei Conqueridor lliurà un privilegi a favor dels seus vassalls de Piera per poder resoldre a la vila mateixa les causes i els pleits que els afectessin, sense haver d'anar a Barcelona per resoldre'ls. El 1265, el rei **Jaume I**, va fer donació (*condicionada*) del **Castell de Piera** a **Guillem Sescorts**, perquè l'habités amb la seva família, l'administres i n'estigués al càrrec i en fes el manteniment del mateix. Amb l'obligació de tenir-lo sempre a disposició del sobirà, en les seves freqüents visites. Aquesta donació, feta davant notari, consta al Registre de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Poc abans de morir, va cedir Piera a **Poblet**, (*el Castell quedà esclòs d'aquests intercanvis, pertanyen sempre a la corona*), però usant una salvaguarda, el 1291, fou reincorporada a la corona per **Alfons II**, nét de **Jaume I**. Mort el rei i sense descendència la corona va passar a mans del seu germà **Jaume II**. **Elisenda de Montcada** muller de Jaume II, amb permís del seu marit, fundà el **Monestir de Pedralbes**, comunitat de monges clarisses. **El rei va cedir a la seva muller el delme de les rendes de Piera i altres viles a perpetuïtat.**

Text gravat a la placa:

Aqueix Castell Palau de is Gloriosos Reis d'Aragó i Comtes de Barcelona fou restaurat en l'any MCMXVI de Nostre Senyor per son propietari En Ramon Viala Baró d'Almenar sost la direcció d'En Sebastià Mª de Plaja.

Escultura de Jaume I als jardins del Castell.

Després de molts anys el 1822, van quedar suprimides les antigues senyories i també els drets, rendes i autoritat jurisdiccional, i **va quedar abolit per sempre el pagament anual de l'Ajuntament de Piera al Monestir de Pedralbes**. En arribar l'hora de la desamortització el 1832, el Castell de Piera passà a mans privades. Del 1832 al 1906, quedà en propietat de la família **Viala**. **Ramon de Viala i Aiguavives, baró d'Almenar**, el 1916 enllestí una restauració magnífica. Més endavant ha passat a mans, successivament, de **Pere Fornis i Caralt, de Joana Gener, de Just Oliveres i Llopart**, qui va adquirir el Castell en la primera meitat del segle XX; va reconstruir part de l'antiga muralla, que estava derruïda, va rehabilitar i decorar algunes de les sales i artesonats de l'edifici, prou castigat per la Guerra Civil. Els actuals propietaris, la família **Oliveres-Sastre Marqués**, han fet una acurada conservació i des del 1980, ha estat seu d'exposicions d'art i diferents activitats culturals. El castell és habitat i ben conservat. Ens consta.

Planta baixa

Planta baixa

Planta noble

Planta noble

El Castell disposa d'un edifici d'arquitectura militar de planta rectangular amb una torre quadrada, estructurat amb tres nivells: la planta baixa (sala d'armes, esplèndida nau rectangular amb sostre de volta i masoveria), la planta noble i golfes.

Planta noble

Vàrem gaudir d'un bon dinar després d'un recorregut per tot el Castell, i els seus ben cuidats jardins, en el mar incomparable de la **SALA D'ARMES** del Castell, rodejats d'història. Els brindis no hi van faltar tampoc en honor dels nostres amfitrions.

Després de l'àpat vam ser invitats a pujar a dalt de tot de la torre, des d'on vàrem poder gaudir d'unes magnífiques vistes del poble de **Piera** i al fons l'esplèndid massís de **Montserrat**.

Després d'una passejada, qui va volgué, vàrem tornar cap a Barcelona amb la satisfacció d'haver passat un dia meravellós. Les xerrades van ser contínues i plenes d'alegries durant tot el trajecte de retorn.

I voldria acabar amb un tros del poema d'**Imma Flo**

**PIERA ja no és el que era
i us n'heu de fer cabal,
Abans s'hi vivia, de primera
sent de la Catalunya rural
i ara ja esteu entrant a l'era
de ser part d'un cinturó industrial
Tot està canviant !!**

Si, té raó, tot està canviant, però sempre hi ha persones, associacions que lluiten per conservar, per preservar el patrimoni històric, cultural, de medi ambient, etc..., perquè no es perdi del tot el llegat dels nostres avantpassats i, per tant, la pròpia identitat. ☐

Bibliografia:
Gran geografia comarcal de Catalunya
El Castillo de Piera i los Palacios de Barcelona. Ruy-Vélez

Asesoría Fiscal, Contable y Seguros Generales

José María Manubens Guillamón

Calle Camí Ral, 389 2º
08301 Mataró (Barcelona)
Teléfono 93-796-48-36

e-mail jmmanubens@hotmail.com

FINQUES CLARAMUNT

Administra, lloga, ven.
Gestió i inversió immobiliària.
20 anys al vostre servei.

C/. Prats de Molló, 10
Telf. 93 201 85 16 Fax 93 200 90 09
08021 - BARCELONA

**MERC@HARD
INFORMÀTICA**

MERCA - HARD, S.L.
Longitudinal 4, núm 22, Vestibul B
Tel. - Fax 93 262 70 18
Mercabarna - 08040 Barcelona
mhard@intercom.es

VENDA, REPARACIÓ I MANTENIMENT D'ORDINADORS
IMPRESSORES I MONITORS.

INSTAL·LACIÓ DE XARXES LOCALS.

INSTAL·LACIÓ DE PROGRAMES DE COMPTABILITAT,
GESTIÓ COMERCIAL I TPV.

INSTAL·LACIÓ I ACTUALITZACIÓ D'INTERNET.

CREACIÓ I ACTUALITZACIÓ DE PÀGINES WEB.

VENDA D'ACCESORIS I CONSUMIBLES

El Viatge

NÔTRE - DAME DE CHARTRES

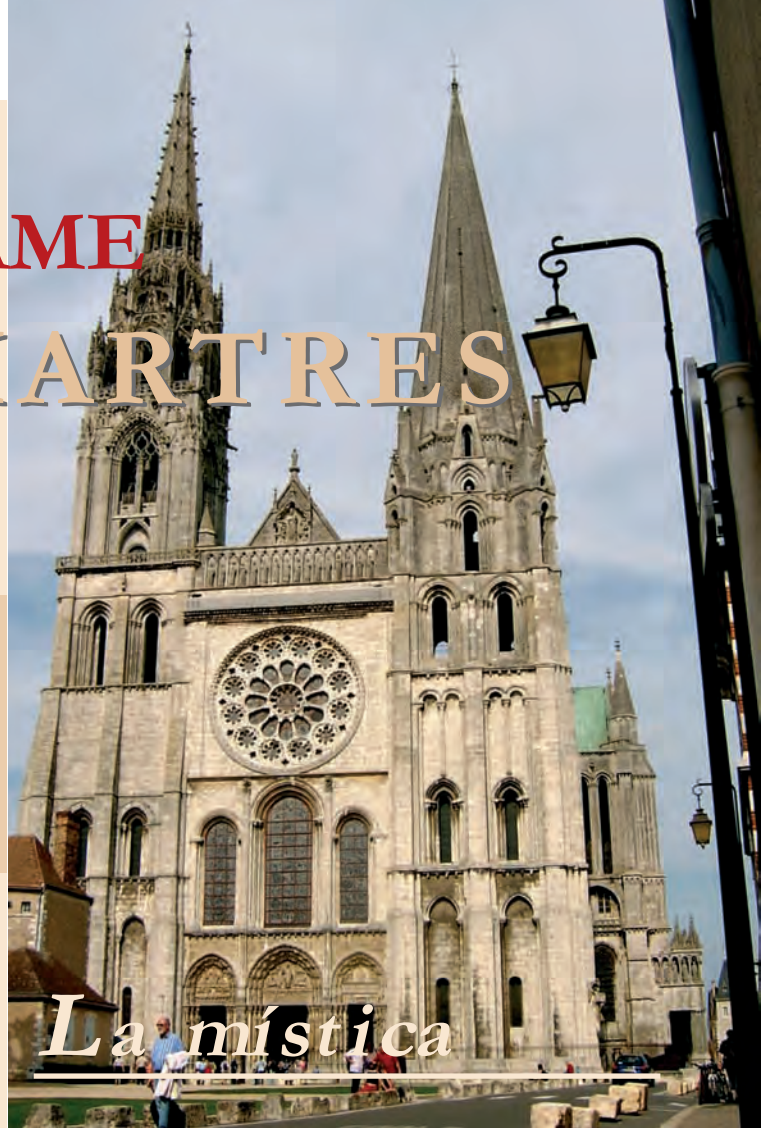
Per Elvira Cuadrado

I de nou, els viatgers intrèpits de L'Institut d'Estudis Històrics Medievals de Catalunya ens posem en marxa vers noves descobertes que volem compartir amb tots vosaltres.

Un viatge per les terres de la França que ens transportarà a un món llunyà, ple de misteris i coneixements ocults.

Arribem a la petita ciutat de Chartres, situada a 90 Kms. de París, on es troba la Catedral de Nôtre Dame, que s'alça majestuosadalt d'un turó i, la historia de la qual és en molts aspectes misteriosa ja que les seves parets amaguen un passat que comença molt abans de la construcció gòtica i que arriba a nosaltres carregada d'històries de dòlmens i druides.

Segons les cròniques de **Juli Cèsar** l'anomenat "*Territori dels Carnutes*", principal centre druídic de la **Gàlia** podria haver estat ubicat als afores de **Chartres**, on els druides hi establiren un centre d'ensenyament druídic. Més endavant degut a una visió profètica, varen tallar la imatge d'una mare amb un nen assegut als genolls, que posteriorment s'anomenaria "*virgini pariture*" o la verge que serà mare i, la instal·la-

La mística

Verge Negra o dita també Nostra Senyora de Baix-Terra, a la cripta.

ren al centre de poder vora del pou que els constructors de cercles megalítics havien excavat dins del turó juntament amb un dòlmen, creient que allà s'allotjava un punt d'energia que fluïa de la terra i revitalitzà tot l'entorn, i així tot **el conjunt va començar a ésser venerat com a terreny sagrat.**

Es creu que la primera construcció data aproximadament del segle IV. L'any 743 aquesta construcció merovingia fou arrasada pel comte d'Aquitània, **Hundald**. Per substituir-la, s'erigí una

nova catedral de la qual actualment no en queda cap vestigi. L'any 858 un raid viking aniquilà de nou l'edifici. Es creu que l'any 876 una relíquia del vel de la Verge fou oferta per **Carles El Calb**. Aquest fet va permetre de aconseguir els fons necessaris per a l'edificació de la catedral carolíngia; se n'ha conservat la cripta anomenada de "**San Lubin**" a la qual es pot accedir actualment.

Pou dels druides

Després de patir un incendi, el bisbe Flaubert de Chartres, inaugura l'any 1020 la construcció de la catedral romànica, una de les més grans d'Europa.

Només la cripta ha subsistit fins a l'actualitat. Un nou incendi l'any 1194, destroua la catedral a excepció de la façana i l'església baixa (cripta). Poc temps després s'inicià la construcció de l'actual catedral que constitueix una de les més importants mostres del gòtic i que, malgrat que costi de creure, va ésser aixecada en un temps "rècord" per l'època, ja que només es va trigar en bastir-la vint-i-sis anys, i es completà la seva construcció principal l'any 1220.

Façana principal

Val a dir que el gòtic és un sistema de construcció que es basa en l'anomenat "creuer d'ogives". La seva aparició per tots els indrets de l'Occident cristià, sempre en abadies benedictines i cistercenques, sobretot en aquestes darreres, es sol datar vers l'any 1130. Curiosament aquest tipus de construcció apareix amb el retorn l'any 1128 dels nou primers cavallers Templers enviats pel cistercenc **Bernat de Claraval** als llocs sagrats de Terra Santa on, segons es creu, tingueren accés a coneixements secrets

més ampla del món, els nervis que la creuen es perllonguen i baixen adosats al pilars fins a terra. Una distribució com aquesta permet articular l'espai interior mitjançant trams iguals que es corresponen directament amb les voltes, alhora que descarrega els murs exteriors, que perden l'aspecte massís mitjançant la inclusió de grans finestrals, que permeten la instal·lació dels vitralls, la finalitat dels quals és la d'impedir que hi entrin el vent i la pluja.

(alguns cronistes comenten que els viatgers trobaren les restes de **L'Arca de l'Aliança** o "**Les Tables de Moisés**"). Es diu que el disseny i el simbolisme que presenta l'actual catedral està estretament vinculada precisament amb L'Orde de Cavallers del Temple.

Pel que fa a les característiques arquitectòniques, cal esmentar que la sustentació de l'estructura es fonamenta en l'utilització de pilars compostos i arcs apuntats (*ogivals*) que complementat amb l'ús d'arcbotants a la part exterior permeten la compensació de les càrregues exercides per la volta de creueria; aquesta es considera la

El centre sacre de la Catedral es situa 37 m. per sota de la bòveda gòtica i a 37 m. per sobre el nivell de l'aigua del pou druida.

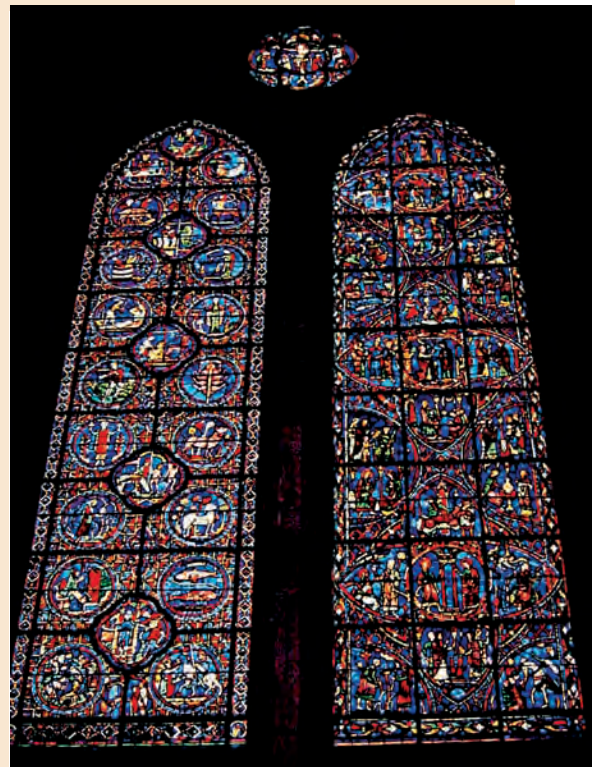
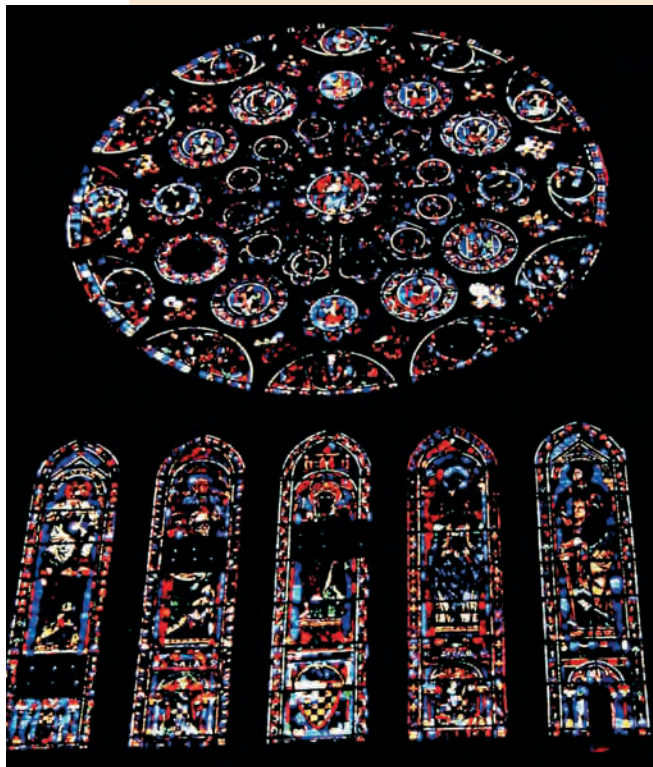
No obstant cal considerar que vitrall i gòtic, són inseparables, el vitrall és un producte d'alta ciència, la tècnica de la seva elaboració procedeix de les terres de l'Orient (*el vidre de vitrall apareix a Pèrsia al segle IX*), hi ha motius per afirmar que la tècnica emprada fou portada a Occident pels cavallers del Temple.

El vitrall és un producte de l'alquímia, que com sabem és l'art i la ciència de recollir, fixar i concentrar el corrent vital que impregna els mons i es responsable de tota vida. **La llum del sol que es filtra a través dels colors del vidre, impregnant a l'home del "spiritus Mundi" que banya l'Univers, potencia la seva espiritualitat i l'acostament a Déu.**

Encara avui podem gaudir d'aquest misteri, ja que resten conservats alguns dels vitralls originals d'ex-

pedra és marcada amb una espiga de metall brillant lleugerament daurat. Cada any, el dia 21 de juny, (*el solstici d'estiu*) quan llueix el sol, un raig bat exactament al migdia la pedra blanca, penetrant per un espai practicat en el vitrall anomenat de Saint Apollinaire.

Nostra Senyora de la Bella Vidriera.

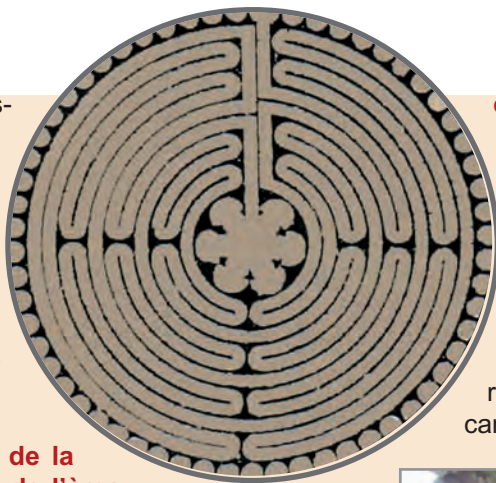
traordinària bellesa, creats a l'escola de Chartres, que varen sobreviure entre altres fets, a la destrucció de setze vidrieres del cor ordenada pel bisbe Bridan, perquè l'admiressin a plena llum. I, així podem gaudir contemplant entre altres el de **Nostra Senyora de la Bella Vidriera, (sègle XII)**. La mateixa tècnica també s'aplicaria per la elaboració dels vidres que componen la magnífica rossassa de la catedral.

A l'interior a l'occident a la part baixa del creuer sud, hi trobem una pedra rectangular, encastada obliquament en les altres lloses, la blancor de la qual ressalta netament del gris general del enllosat. Aquesta

Cal esmentar que el planell de la catedral, està dissenyat amb les proporcions que seguien l'anomenat **"Número auri": 1,618**. Curiosament les distàncies entre els pilars així com les longituds de la nau, els creuers i el cor, són totes múltiples del "número auri". I que la geometria de alçat, així com els materials de l'enllosat original (*avui desaparegut*) conformen una reproducció de tota l'escala musical.

La façana principal a l'extrem Occidental del temple, hi ha una triple portalada, però una sola via; en efecte, les portes secundaries desemboquen en la nau. A la dreta, trobem la porta del naixement, presidida per

Maria, encarnació cristiana de la Mare divina, asseguda com una Verge negra amb el nen assegut als seus genolls, rodejada en el dovellatge per les set arts liberals i pels savis que les varen il·lustrar.

En entrar al recinte de la catedral a mig camí de l'àrea del creuer, ens trobem amb el Laberint anomenat "La llengua de Jerusalem" de 12,87 metres de diàmetre, gravat a les lloses del terra.

Un ritual dels peregrins mantingut pels segles, era el costum de ballar o marxar de genolls fins al centre i recórrer el 262 metres, seguint les 11 franjes concèntriques, durant aproximadament un hora. En altres catedrals com la d'Amiens trobem també laberints similars.

Al pòrtic Nord anomenat "dels iniciats", mereix especial atenció el relleu tallat en una de les columnes on està representada l'Arca de l'Aliança; hi podem llegir la inscripció "Archa cederis", a l'altra columna un home la cobreix amb un vel, al costat d'una muntanya de cadàvers, entre els quals distingim un cavaller amb cota de malla, el que fa brotar la pregunta ¿Traslladaren el Templers L'Arca de l'Aliança des de Terra Santa fins a França? ¿Què hi

contenia? Aquest és un altre dels molts enigmes que Chartres amaga.

Sentim que hi ha certa màgia a la Catedral de Chartres. Potser no sigui la catedral mateixa, sinó l'indret que fa que una mena de protecció oculta s'hagi estès per tota la ciutat, i l'ha permès d'escapar de totes les destruccions bèl·liques. El propi rei **Eduard III**, assetjant la ciutat, decidí atacar-la en un matí especialment clar. De sobte

Columna on es pot veure l'Arca de l'Aliança.

una gran tempesta que res feia preveure es va formar damunt del camp **"Queien pedres tan grans que mataven homes i cavalls"**. El rei anglès aixecant els braços vers el campanar de la catedral, demana a Nostra Senyora que detingui el cataclisme, en tal cas, signaria d'immediat la pau amb el rei francès. La tempesta para i el cel s'asserena.

Moltes coses segueixen essent misterioses en aquesta Catedral, en què la simplicitat i nuesa interior ens sorprenen avui. ☐

Bibliografia:

- Las puertas Templarias - Javier Sierra.
- El Enigma de la Catedral de Chartres - Louis Charpentier.
- El Secreto de las Catedrales - Jean Pierre Bayard

MONT SAINT MICHEL

La Meravella

per Lluïsa Goberna

Seguint el nostre viatge, empenem direcció cap a Normandia per anar a veure el mític Mont Saint Michel.

La silueta majestuosa de la seva arquitectura, el lloc emblemàtic sobre el que està construït, tot fa que quan el trobes enfront d'aquesta "meravella", t'embarguï l'emoció al veure la seva grandiositat i sentir la percepció interna d'estar davant d'un lloc intemporal i sagrat. És un indret en el que es respira espiritualitat i per això des de temps immemorials ha estat un important centre de peregrinació. Segons registres, l'any 1318, van anar més de 16.000 peregrins.

Emplaçat dins del marc d'una badia, amb fortes mareas, sobretot en els equinoccis, el mar es retira fins 20 Km i deixa al descobert, sorra i llot marí, per tornar-se a cobrir a una velocitat vertiginosa cada dia. En èpoques passades molts peregrins van perdre la vida degut al creixement d'aquestes mareas.

Però retrocedim en el temps fins a trobar-nos amb els seus ancestrals orígens, plens d'història, mites i llegendes.

Des del neolític aquest lloc anomenat primerament **Mont Belenus** (*déu gal*) i posteriorment **Mont Tombe**, (*que deriva del cèltic antic "tun", elevació i en llatí tomba*), ha estat considerat sagrat. Es creu, basat en estudis, que allí al cim havia hagut un monument funerari megalític, d'aquí el seu nom de Mont Tombe. També es parla d'un bon nombre de menhirs aixecats a les seves colines. Originalment estava rodejat d'un immens bosc anomenat **Scissy**, però que va desaparèixer a causa d'un "apocalíptic" sisme submarí (*així el descriuen les cròniques dels benedictins, recollides de les moltes llegendes cèltes que tan profundes empremtes han deixat en aquestes terres*). Aquest sisme submarí es creu probable que succeís sobre l'any 709.

En les creences populars es diu que en el cel del Mont s'han produït estranys fenòmens, de diferents llums estranyes que es mouen pel cel. Segons algunes llegendes el Mont encobreix misteris en les profunditats del mar. Per tant, a un nivell simbòlic repre-

senta la unió del cel, la terra i el món subterrani i representa la comunicació entre els déus i els homes.

El mite més conegut que ens descriu l'Apocalipsi, és el que ens explica el terrible combat que va tenir lloc al cel on **l'Arcàngel Sant Miquel**, va vèncer el diable. Aquí té una connotació de llegenda on s'explica que la lluita va començar al **Mont Dol**, i va acabar al **Mont Saint Michel**, on l'Arcàngel va enviar el diable al fons del mar. També els cèltes tenien el déu **Taranis**, (*el Júpiter gal, a qui està dedicat el Mont Dol*), que va vèncer a un monstre mig gegant, mig serp. Sempre es repeteix el mateix arquetip en totes les cultures: el bé contra el mal, la llum contra la foscor. **La Saint Michel està molt present aquesta dualitat. Té les claus del cel i de l'infern i està representat en algunes imatges, amb una bàscula, perquè ell és qui pesava les ànimes dels morts, una simbologia que ens porta a l'antic Egipte, al déu Anubis.**

Segons diuen les cròniques l'any 708, el Bisbe d'Avranches, Aubert, va tenir la visió de l'Arcàngel Sant Miquel, en que li demanà que construïxi un santuari en el Mont Tombe. Miquel, Mi-ka-el en hebreu, significa "El que és com Deu" i segons "la visió d'Isaïas", l'àngel més elevat en l'escala celestial, que regnà en el setè cel, el nivell més elevat, ha estat representat com a mediador entre les potències celestials i el món terrenal.

Cripta Nôtre Dame-sous-Terre

Degut a això quasi tots els santuaris consagrats a ell, estan edificats en llocs alts, punt de contacte entre el cel i la terra. La consagració de **Saint Michel** va tenir lloc el 16 d'octubre del 708. En principi hi va haver només 12 clergues.

Sobre els anys 900-930, el primitiu oratori de **Sant Aubert** va ser reemplaçat per una nova església, **Nôtre Dame-sous-Terre**, d'estil preromànic amb suports de mig punt. Presenta les característiques carolíngies i consta de dues naus paral·leles, acabades amb un petit cor abovedat. **Nôtre Dame-sous-Terre, fou edificada en l'eix que enllaça el Mont Saint Michel, amb el Mont Dol. Està situada al mateix centre del Mont.**

A mitjans del segle X, els benedictins es van instal·lar a l'abadia mentre el poble s'anava estenent més a baix del penyal. El rei de França **Lotari** va aprovar el canvi dels canònics pels monjos benedictins. Sota l'impuls dels monjos, es va posar en marxa la construcció de l'església romànica, edificada del 1022 fins al 1080 aproximadament, per així poder rebre i acollir una quantitat cada vegada més nombrosa de peregrins. Medeix 80m. de longitud i 80m. d'alçada sobre el mar, i en resulta un quadrat perfecte, imatge simbòlica en la tradició medieval de l'Univers creat en la perfecció. El seu espai, en diferents nivells, s'estructura com el **Temple de Salomó**. La nau central s'inscriu com a rectangle, segons les proporcions de l'**Arca de Noè**, tal com ho diu la **Bíblia**. El cor romànic va ser destruït el 1421, i fou reconstruït més tard, en estil gòtic flamíger.

L'església abacial, construïda sobre el cim del penyal, dibuixa una immensa creu i en part aixecada sobre una plataforma formada per quatre criptes, en cada un dels quatre punts cardinals, rodejant la punta del Mont. A l'est, la **cripta des Gros-Piliers**, a l'oest, **Nôtre Dame-sous-Terre** (la capella carolíngia preromànica), al sur **Saint Martin** i al nord **Nôtre Dame-des Trente-Cierges**.

Els edificis del monestir romànic es van fer entre els segles XI i XII. A la planta baixa es troba la Sala de l'Aquilon, la capella romànica, on s'acollien els peregrins.

En el primer pis es troba la sala anomenada **Pro-menoir**. Aquesta sala servia per a diferents funcions. Essencialment refectori (*menjador*), també es feia servir per llegir i escoltar lectura i per a "*scriptorium*" (*sala de treball*). Els monjos estudien, escriuen i produeixen llibres d'història i ciència. Les obres de l'antiguitat, els tractats d'**Aristòtil**, fan que **Saint Michel** en l'època romànica sigui un centre d'estudis important. Cal destacar en aquesta sala, les bòvedes que constitueixen una fita a la història de l'arquitectura i que representen un dels prototips d'un nou sistema que es va començar a implantar, denominat; "**arc creuer**", que alleugera el pes del conjunt. Això fou sobre el 1106. **L'Abat que va completar el monestir romànic fou Robert de Thorigny, conseller del rei d'Anglaterra Enric II, casat amb Elionor d'Aquitània, mare de Ricard I (Cor de Lleó).**

La construcció del monestir romànic envolta la meitat occidental del penyal i el monestir gòtic la meitat oriental. Aquest conjunt és molt complex. Els diferents edificis reconstruïts, ampliat i transformats al llarg dels segles, amb una xarxa d'escaleres i passadissos, formen un autèntic laberint.

Cripta Nôtre Dame -des Trente-Cierges

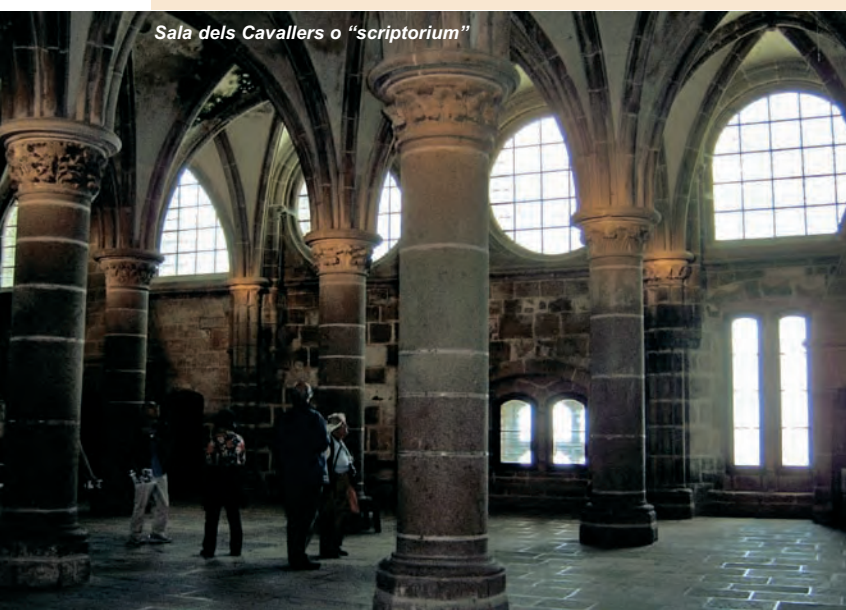

Sala d'Hostes

Al segle XIII, sobre el 1211 fins a 1228, es va edificar el **Monestir gòtic**, aprofitant la seva reconstrucció, ja que després d'incendis i destruccions, estava mal·lès, finançat pel rei de **França**. Aquest nou edifici serà anomenat, per la seva bellesa "**La Meravella**".

Aquest conjunt de dos edificis (*tenien de ser tres, però el tercer no es va arribar a construir*), de tres nivells, **es únic al món**. Tenint en compte la forma piramidal del Mont, es van disposar els edificis al voltant del penyal. S'identifica el temple suspès en ple cel amb la **Jerusalem** celestial, que descriu el llibre de l'**Apolipsi**.

L'edifici construït primer consta de baix cap a dalt, de la **Capellania**, on es rebien els peregrins del poble. La **Sala d'Hostes**, per rebre i complimentar als visitants nobles. Aquesta sala és molt ampla, amb molta lluminositat. Una sala confortable per a reis i prínceps, d'una gran bellesa per les altes vidrieres i una filera d'elegants columnes. I l'últim, el **Refectori** dels monjos. Situat al nivell superior, sobre la sala d'Hostes, és

Sala dels Cavallers o "scriptorium"

una nau llarga, sense trams. Quan s'entra a la sala crida l'atenció la gran lluminositat que té, però només es distingeixen dos finestrals al fons. Però a mida que es va entrant, es van descobrint unes finestres llargues i estretes amagades darrera dels ampits de les parets. El segon edifici conté la planta baixa per a provisions i celler, a sobre, la **Sala dels Cavallers** o "*scriptorium*", (*deu el seu nom a l'Orde dels Cavallers de Saint Michel*), dóna sensació de més solidesa en les seves columnes, (*comparada amb la sala d'Hostes*), un espai més racional, dedicat al treball intel·lectual. Les voltes ogivals sostenen el **Claustre**, lloc d'oració i meditació, situat a sobre, al tercer nivell. **Així tenim l'aliment del cos, de l'intel·lecte, de la ment i per últim, el de l'esperit. Reproduïxen**

amb els tres nivells de construcció els tres nivells de la jerarquia medieval: els que treballen, els que combaten i els que resen.

El Claustre, emplaçat al cim d'aquesta meravello-

sa construcció, és únic i digne de veure. Està situat al mateix nivell que el **Refectori** dels monjos i des dels tres amplíssims finestrals (*que havien de correspondre amb la Sala Capitular, que mai es va construir*), s'albira una impressionant panoràmica sobre el mar. Un fet que el fa diferent i original és l'aixecament de les columnes a **portell**. Les dimensions del cos humà donen l'altura i la separació de les columnes. Les dos fileres de columnes desplaçades donen la sensació d'un espai mòbil i dinàmic que permet l'home caminar i meditar, però estant-hi present en tot moment, tenint el control del cos i de la ment. És un lloc que convida a estar-hi força estona en silenci i poder gaudir amb tots els sentits d'aquest espai únic.

El cor gòtic flamíger, es considera una obra mestra d'elegància, sòlidament mantinguda per una bateria d'elegants arcbotants. Aquests arcs fins i majestuosos reforcen els pilars perquè no es separin sota l'empenyiment de la volta. El cor de l'església abacial, és la culminació d'una perfecta arquitectura gòtica. Serà fins al segle XIX l'última gran obra que es va fer al Mont. Al sud-est del cor es troba una escala de cargol que condueix a la terrassa i encara més a dalt s'arriba al camí de ronda que corona el mur del cor. Des d'aquí us podem donar fe que la vista que es gaudeix des d'aquestes altures, sobrepassa qualsevol expectativa. L'àngel que es pot veure coronant el campanar està a 157 m. del nivell del mar. És de l'escultor **Emmanuel Frémiet**, és de bronze daurat i representa a **Sant Miquel** vençant al drac. Data del 1897.

Durant la **Guerra del Cent Anys** va ser un fort inexpugnable, els seus murs van resistir a tots els atacs anglesos i es va convertir en un lloc simbòlic d'identitat del regne de França.

El rei Lluís XI, al 1469, creà l'**Orde militar dels Cavallers de Saint Michel**, capitanejats per **Louis d'Estouteville**, amb 119 cavallers.

L'Abat **Robert de Thoiry**, ja des del segle XII, havia organitzat el primer calabós subterrani. Durant el regnat de **Lluís XII**, i durant la **Guerra dels Cent Anys**, l'Abadia albergà nombrosos presoners. Però va ser el 1793, després de la partida dels últims monjos, que el Monestir va tenir la seva època

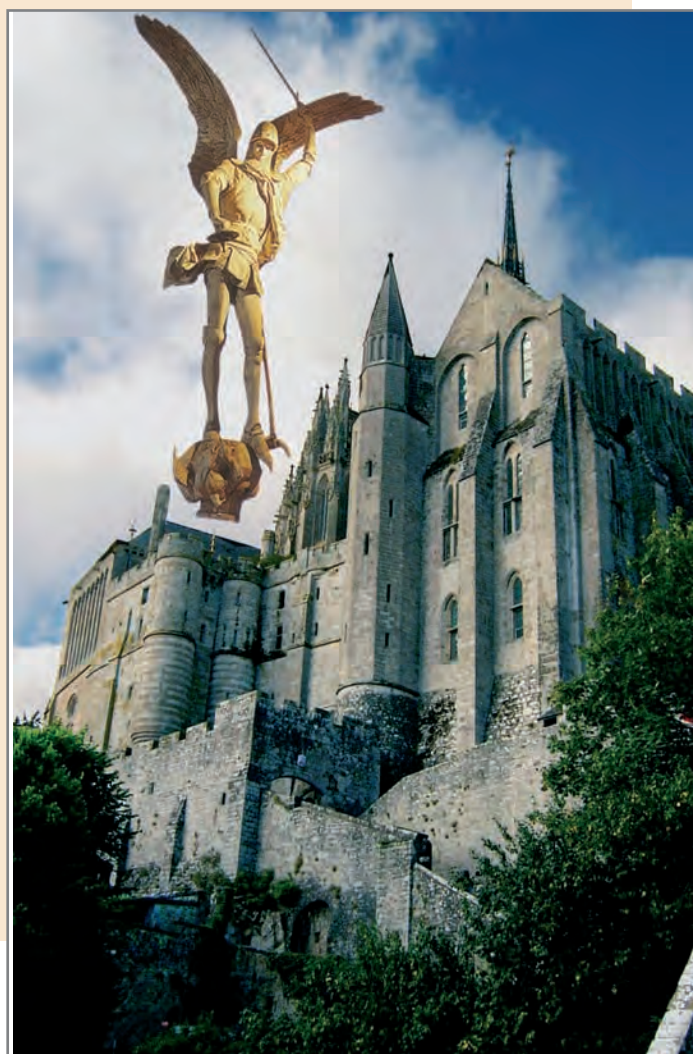
mes fosca, ja que es va convertir en presó, convertida en la **"Bastilla de la Mar"**, va ser durant setanta anys un dels centres carceraris més importants de França. L'Abadia sofrí innumerables desfiguracions. Les grans sales, l'església, es van convertir en tallers (*els presos fabricaven objectes manuals*) i magatzems. Els intel·lectuals de l'època es van aixecar en contra, sobretot **Victor Hugo** i sota la pressió de les grans figures, el 1863, es va suprimir la presó.

Actualment, des de fa uns anys, s'estan fent investigacions per preservar la biologia marina d'aquest indret únic. S'ha descobert que la construcció del dic l'ha desequilibrat i està en perill, per tant, s'està estudiant el projecte de tornar l'entorn al seu estat primitiu, de retrobar el seu paisatge natural, quan era una illa, perquè les mareas puguin fluir lliurement sense

obstacles. Això es farà treient l'aparcament actual, fent una passarel·la-pont, elevada sobre el mar, per poder accedir al Mont i a part de preservar la seva insularitat tornar a donar-li el seu origen passat.

Ens hem deixat moltes coses per explicar d'aquest magnífic **Mont Saint Michel**, l'espai és limitat. **La seva construcció ha estat molt complexa, de gran envergadura, visquen grans vicissituds, guerres, incendis, pertorbacions naturals, etc... però sempre ha sobreviscut, ha restat aquí, majestuosa i quan estem davant d'aquesta gran obra no podem deixar de pensar que l'home ha comès moltes barbaritats al llarg de la història de la humanitat, però que també ha estat capaç de crear meravelles com aquestes, en la recerca de l'espiritualitat.** ☐

Bibliografia.-El Mont Saint Michel. Marc Déceneux.- El Mont Saint Michel. Jean-Paul Benoît.

El Viatge

NÔTRE - DAME DE PARÍS

L'alquímia

Visitar París sempre és un plaer, per la monumentalitat i grandiositat d'aquesta ciutat, plena d'història, societats secretes i simbologia, que captiven al visitant.

Va ser bressol d'una nova forma de pensament i una nova tendència espiritual, on personatges tan il·lustres com Voltaire, Rousseau, Victor Hugo o Zola entre d'altres, la van convertir en la "**Ciutat de la Llum**", llum pel coneixement que ha irradiat al món durant bona part de la seva història.

Al crit de "**Llibertat, Igualtat i Fraternitat**" van enderrocar els pilars que sostenien una societat absolutista i autoritària. Des d'aleshores es va canviar el destí de la societat occidental.

Per Maribel Gallèn

Però continuant el recorregut pels temples de França, ens aturem davant de la **Catedral de Nôtre-Dame**, que des del segle XIII brilla amb llum pròpia. Està situada a la plaça Parvis de la petita "**Ile de la Cité**", rodejada per les aigües del riu Sena. Aquest lloc ha servit de culte als celtas, més tard els romans erigiren un temple al déu **Júpiter**. **Maurice de Sully**, mestre de Teologia i **Bisbe de París**, manà enderrocar dos antigues i petites esglésies del segle VI, (*que ja havien estat edificades en substitució de l'antic temple romà*), per considerar-les poc dignes per als nous valors de la societat.

Comença, doncs, la construcció l'any 1163, en presència del **Papa Alexandre III**, de l'extraordinària **Catedral de Nôtre-Dame**, dedicada a Maria, mare de Jesús (*d'aquí el nom de Nostra Senyora*). La construcció del temple finalitzà l'any 1334. Cal dir que la catedral és expressió celestial de **Jerusalem**, on la mística aproxima a Déu i a l'home, la mística de la llum, la veneració a Maria, per això la majoria de catedrals estan dedicades a la Nostra Senyora.

Nôtre-Dame té dualitat d'influències estilístiques, per un costat, reminiscències del romànic normand, amb forta i compacta unitat, i per l'altre costat l'innovador estil gòtic, que aporta a l'edifici una lleugera i aparent facilitat en la construcció vertical, poden establir una afinitat amb els traços generals amb la façana de la **Catedral de Saint Denis**.

Abans de dir-se "**gòtic**" aquest art fou batejat amb els adjectius de medieval, ogival i francès. Però també s'ha dit, que el terme art gòtic prové de got o cot, és ha dir, **l'art de la Llum o de l'Esperit**. Es diu que és una deformació ortogràfica de la paraula "**argòtic**", és una càbala parlada, els que utilitzaven aquest llenguatge són descendents hermètics dels argonautes, els iniciats, els francmaçons de l'Edat Mitjana...

Van ésser varis els arquitectes que participen a l'obra. Aquest factor explica les diferències d'estils. El seu cor fou acabat l'any 1182. A l'inici del segle XIII comencen les obres de la façana oest que duren fins a mitjans del mateix segle, els braços del transsepte (*d'orientació nord-sud*) duren de 1250 a 1267, amb la supervisió de **Jean de Chelles i Pierre de Montreuil**. Al mateix temps s'edifiquen unes altres catedrals, amb un estil gòtic mes avançat **la Catedral de Chartres, la Catedral de Reims i la Catedral d'Amiens**.

Nôtre-Dame és una de les Catedrals de França més gran i antiga d'estil gòtic. La grandiositat del projecte, les noves tècniques innovadores, que permeten noves

Façana principal

ses dels dos transseptes tenen 12,9 m. de diàmetre cadascuna. La del nord es va acabar el 1252 i la del sud el 1258.. Els vitralls són originals. Desgraciadament, sobre l'any 1260 els secrets d'aquesta tècnica es perden, el vidre, pintat en superfície, és una imitació de la pintura i, encara que la llum penetra mes fàcilment, es perd la sumptuositat de les antigues vidrieres i la seva màgia.

Els tres grans portics de l'entrada principal estan decorats amb extraordinària riquesa (*habitual en el gòtic francès*). Tres és el número del cel i de l'ànima, la força equilibradora que correspon a la Trinitat.

formes, que fins aleshores eren impossible d'imaginar, creen un nou símbol de poder, finançat pel **Rei Lluís VII (fou vetllat a la catedral l'any 1270)** i totes les classes socials. La planta en forma de creu llatina orientada a Occident té de llarg 130 m. La creu està incrustada en l'edifici, envoltada per un doble deambulatori, que circula pel cor en la capçalera (*a l'est*) i es prolonga paral·lelament a la nau i dona lloc així, a quatre naus laterals.

La façana principal presenta tres nivells horitzontals i està dividida en tres zones verticals, sobresurten les dues torres bessones de 69 m. d'alçada, **la torre sud té la famosa campana Emmanuel i té tants esglaons com dies té l'any**. Al mig de la façana destaca la rosassa amb la Verge i el Nen rodejada per dotze profetes, està situada sobre la galeria de 28 estàtues alineades dels reis de **Judà** i d'Israel, la rosassa té un diàmetre de 9,7 m. i es va acabar l'any de 1220. Els vitralls són còpies ja que van ser destruïts durant les revoltes de la Revolució, les rosas-

Robert Ambelain en "l'Ombre des Catedrals", ens explica el significat dels baix-relleus hermètics del pòrtic central de la façana principal de la Catedral de París, en el què es representa el Judici Universal.

Segons l'escriptor **Ribadeau Dumas** escriu en un article, les tres portes d'entrada es deuen a l'esperit d'unitat de les tres religions, **la Catòlica (la porta del centre)**, **la Jueva (la porta de l'esquerra)** i **la Musulmana (la porta de la dreta)**. S'ha dit també que els tres porticons, serien una síntesi de les tradicions celta, jueva i cristiana. El pòrtic com assenyala **Daniel Rops**, és el punt mes representatiu del culte marià. La porta central (*porta reial o del judici*), és més ampla, està dividida en dos per un pilar, que reforça el dentell. Aquesta divisió significa els dos camins de la vida, el bo i el dolent, el terrestre i el còsmic.

Les quimeres i les gàrgoles, son ocells fantàstics, animals híbrids, monstres fabulosos, no marxaran mai els dimonis sentinelles i vigilants que semblen guardar el patrimoni ancestral que enfilats a les torres vigilen **Nôtre-Dame**. **La més coneguda d'aquesta quimera és la Estirga (terme grec que significa "au nocturna")** per la seva actitud pensativa, sembla no cansar-se de contemplar la metamorfosis de París, té els dits fins i ganxuts sostenen-se el cap lleig, mira lluny i treu la llengua en burla a l'estàtua de **Carlemany** i a la **Sorbona**, al poder i a la ciència. Avorrida..... així està la Estirga, avorrida de què tot sigui sempre igual. Tot canvia, però res flueix i així és com acaba convertida en pedra.

Els alquimistes del **segle XIV** es reunien en la catedral totes les setmanes, el dia de **Saturn**, al porticó principal, o en la porta de **Sant Marcel**, o a la petita **Porta Vermella**, tota ella adornada de salamandres. **Denys Zchaire** ens diu que aquest costum duraria fins l'any 1539, tots els diumenges i festius, i **Noël du Fail** declara que la gran reunió de tals acadèmics tenia lloc a **Nôtre-Dame de París**.

La història ens diu que l'últim **Gran Mestre de l'Orde del Temple Jacques de Molay** va ésser condemnat pel rei **Felip el Bell** i sacrificat a la foguera l'any 1314, fet que va succeir al lateral dret de **Nôtre-Dame**, al costat mateix del Sena.

Cal dir del pilar que ofereix una sèrie de representacions al·legòriques de les ciències medievals. Hi apareix **"l'Alquímia", representada per una dona el front de la qual toca els núvols, asseguda en un tron porta un ceptre a la mà esquerra mentre aguanta dos llibres amb la dreta, un tancat (esoterisme) i l'altre obert (exoterisme), entre els genolls i recolzada al pit, hi ha una escala de nou escalons (scala philosophorum), jeroglífic de la paciència.** "La paciència és l'escala dels Filòsofs i la humilitat és la porta del jardí, ja que tots aquells que perseveren sense orgull i sense enveja, Déu els tindrà misericòrdia", ens diu **Nicolas Valois**. Cal dir que al pòrtic central es troben entre d'altres, "els quatre elements i les dues naturaleses", "la conjunció del sofre i el mercuri", "la canonada i la pedra". En cada un d'aquests símbols hermètics surt la dona representada.

La Catedral va protagonitzar fets històrics com la coronació d'Enric VI d'Anglaterra l'any 1431, durant la Guerra dels Cent Anys.

Nôtre-Dame ha estat escenari d'alteracions substancials, a finals del segle XVII durant el regnat de **Lluís XIV**, principalment en la zona est, en la que túmuls i vidrieres foren destruïdes, i posteriorment reemplaçades amb l'estil Barroc de l'època. També van ser modificats el cor i l'altar gòtic. La Catedral sempre ha estat refugi hospitalari de tot infortuni. Durant l'Edat Mitjana els homes que venien implorant a Déu o el consol dels seus patiments restaven aquí fins a la seva cura. Per a ells destinaven una capella que il·luminaven amb sis llànties, i aquí passaven les nits.

Durant la Revolució francesa l'any 1793 i sota el culte a "*la raó*", la catedral va ésser saquejada i moltes de les estàtues foren destruïdes (*incloses les 28 de la galeria dels reis*) i molts dels seus tresors robats. El temple es va fer servir com magatzem d'aliments. L'any 1804 l'emperador de França, **Napoleó Bonaparte** i la seva dona **Josefina de Beauhar-**

nais, van ser coronats, en presència del **Papa Pius VII**. Cal dir que a l'època romàntica la catedral es veu amb altres ulls, la filosofia retorna al passat, exaltant i mistificant en una aura poètica la història d'altres èpoques i expressions artístiques. Durant aquest període **Victor Hugo** escriu al 1831, el romanç "*Nôtre-Dame de Paris*", més conegut per nosaltres per "*El Gaperut de Nôtre-Dame*". Sota aquesta nova llum de pensament, gràcies a una campanya dirigida per Víctor Hugo que evità l'enderroc, s'inicia un programa de restauració l'any 1844 liderat pels arquitectes **Eugène Viollet-le-Duc** i **Jean-Baptiste Lassus**, que triga 23 anys. L'any 1871 amb l'aixecament de la **Comuna de París**, la catedral torna a ser novament escenari de les turbulències socials. L'any 1909 beatificaven a **Joana d'Arc**, heroïna de la Guerra dels Cent Anys.

Te Deum el 17 de novembre de 1918 celebrant la victòria a la **Gran Guerra**, el 24 d'agost de 1944 per l'**Alliberament de París a la Segona Guerra Mundial** i els funerals del **General de Gaulle** el 12 de novembre de 1970.

Fa més d'un segle que la Catedral no corre perill d'aquest tipus i torna a funcionar com temple nacional dels francesos. **Nôtre-Dame de París té una enorme importància a l'història francesa, Catedral i joia de la capital de França ha estat sempre associada als esdeveniments de la nació sent testimoni mut dels misteris i les ombres que l'envolten.** ☐

Bibliografia:

El Misteri de les Catedrals - Fulcanelli. Paris - Patrice de Moncan. Historia Universal de Salvat. El Secreto de las Catedrales - Jean Pierre Bayard.

LA ALTA Y LA BAJA EDAD MEDIA

EN ALBACETE Y SU PROVINCIA

Por Gustavo de Huélamo
Investigador del
Archivo Histórico de Albacete.

ALTA EDAD MEDIA

Durante la Alta Edad Media la provincia de Albacete conoció dos épocas diferentes; primero la ocupación por los pueblos bárbaros y más tarde la conquista del territorio por los musulmanes.

LOS BÁRBAROS

La llegada de los pueblos bárbaros; vándalos, suevos y alanos, primeramente y más tarde los visigodos, supuso una paralización del progreso cultural y un hundimiento económico que afectaría a toda Europa. El saber se refugia en las bibliotecas de los monasterios. España durante esa época no sería ajena a este proceso.

Durante la época visigoda la provincia de Albacete se encontrará dividida en dos sectores, la Aurariola, que ocupaba la zona este de la actual provincia, y la Orospeña, que abarcará el espacio occidental. Durante algunos años, una pequeña parte en el sureste de la provincia, estuvo conquistada por los bizantinos.

Pocas noticias se saben de esta época. Madoz sitúa la población de Gutta en Los Villares, en las cercanías de Elche de la Sierra, habiendo que tener en cuenta que en muchísimas poblaciones o parajes denominados Los Villares se encuentran restos arqueológicos. Otra población de origen visigodo parece ser la aldea de Gontar, en Yeste.

El hallazgo más importante encontrado hasta el momento, es el del jarro litúrgico de bronce de Alcaraz, que se conserva en el Museo Arqueológico Nacional de Madrid.

LA DOMINACIÓN MUSULMANA

La cultura islámica influye decisivamente en la configuración de España. La presencia de casi ocho siglos en la península ha dejado una huella profunda en muchos aspectos de la configuración actual del país.

En la dominación árabe se distinguen varias etapas:

Provincia de Damasco	711 -- 756
Waliato de Córdoba	756 -- 912
Califato	912 -- 1.030
Reinos de taifas	1.039 -- 1.090
Dominación almorávide	1.090 -- 1.146
Dominación almohade	1.146 -- 1.224
Reinos de taifas	1.224 -- 1.238
Reino Nazarí de Granada	1.238 -- 1.492

La provincia de Albacete permaneció bajo el mando musulmán desde el año 715, hasta un periodo que oscila entre 1.212 y 1.243. En un comienzo parte de la Provincia perteneció al reino autónomo de Todmir. Por tanto hay medio milenio de cultura árabe que aparece en infinidad de manifestaciones, que: van, desde el nombre de localidades; Albacete, Alcaraz, Almansa..., al de una serie de vocablos de uso corriente en la provincia; almud, alacena, azafrán..., pasando por términos gastronómicos o folklóricos.

*Castillo de Almansa.
De origen árabe. Tras la reconquista de Jaime I, pasó a pertenecer al Marquesado de Villena.*

La provincia parece ser que fué ocupada hacia el 713, pasando a pertenecer directamente al Califato de Damasco, excepto la zona sur-oriental que quedó incorporada al Estado de Todmir (713- 779); convirtiéndose en una cora (*provincia*) del Waliato independiente de Córdoba, en el año 779. A la caída del Califato cordobés, pasó a pertenecer a los reinos musulmanes de Denia y Toledo, para después de la caída del último en poder del Reino de Castilla y el debilitamiento del primero, entrar a formar parte del reino taifa de Murcia.

Las poblaciones más importantes en la etapa musulmana de la provincia fueron: **Hellín (Iyyuh)**, **Alcaraz (Al-Karas)**, **Almansa (Al-manxa)**, **Caudete (Al-Cabdete)**, **Chinchilla (Sintiyala)**, **Peñas de San Pedro (Sant-Pitr)**, **Balazote (Balat-al-Suf)**, **Alcalá del Júcar (Al-Qala)**, **Socobos (Sucubus)**, **Tobarra (Tubarra)** y **Albacete (Al-basít)**. También fueron poblaciones árabes Tarazona, Lezuza, Munera, Ner-tu o Letur, Ferez, Yeste, Jorquera, Alpera, Alcaozo, Alatoz, Albengibre..

En cuanto a los sucesos ocurridos en el ámbito provincial, difícilmente pueden ser considerados como ciertos, ya que las noticias recogidas y publicadas por Morote, Amador de los Ríos, Zuazo, Roa, etc..., son imprecisas y dudosas, por lo cual, los datos referentes a la comunidad mozárabe de Peñas de San Pedro, ciertas batallas libradas entre los taifas árabes, o con los reinos cristianos, la incursión del rey Ordoño II, las correrías del Cid, etc..., no pueden ser considerados objetivamente.

Más precisión contiene la crónica de Al-Udri; esta crónica ha aparecido hace poco tiempo y se puso en conocimiento público en 1.965 por Abd-al-Azis-al-Ahivani. La presente relación completa y aclara otra serie de relatos de carácter menos fiable y es imprescindible para el conocimiento de la evolución de la zona sureste de Albacete.

La creación del Estado de Todmir, debido a la capitulación entre el noble godo de Orihuela Teodomiro y el caudillo árabe Mu-za, los límites de dicho estado semi independiente, las ciudades principales y su localización.

La crónica de Al-Udri, sirve, para precisar la existencia de la localidad de **Iyyuh**, que los historiadores no coincidían en situar. Al-Udri describe con precisión la ruta Cartagena- Toledo; la distancia entre las diferentes localidades es casi exacta. Iyyuh aparece a una distancia de diez millas de Tobarra (*Tubarra*) y veinticinco de Cieza (*Siyasa*).

Poblaciones de la etapa musulmana

Hellín cobró importancia hacia el siglo VIII y era una de las ciudades de Tudmir, junto con Orihuela, Lorca, Alicante y otras. Además, Hellín era la ciudad sarracena, frente al predominio cristiano de las otras ciudades. Desde que Abderramán I quitó los privilegios

al Estado de Tudmir y este se transformó en la cora de Tudmir, Hellín fué adquiriendo preponderancia sobre Orihuela.

En el año 823 se produjo una guerra civil en la provincia de Tudmir, enfrentándose Hellín a Orihuela. Abderraman II, después de pacificar la zona, creó una nueva capital, Murcia, para evitar las discordias entre las dos poblaciones. Desde el 831 la administración se traslada desde Hellín y Orihuela a Murcia.

Hellín en el año 1.011, pasó a pertenecer al reino de Denia; Hellín es citado también en otras crónicas, como la de Al-Zuhri, que habla de las minas de azufre de esta ciudad.

Vista panorámica de Hellín

Economía

No hay muchos datos del periodo musulmán. Al-Zuhri describe las minas de Hellín, como ya se ha dicho, y habla de la exportación del azufre rojo a Siria, Yeman y a zonas del actual Irak.

Al-Edrisi, habla de los huertos de la zona de Chinchilla y de las fábricas de tapices de lana de esta ciudad. Ibn-Said y Al-Maccari, citan también esta industria y la de la alfarería.

También se sabe que se fabricaban alfombras en Letur y que en numerosas poblaciones hubo una pequeña industria alfarera.

Cultura

Yagut habla de la existencia de hombre: de letrados, juristas y estudiosos del Corán.

LA BAJA EDAD MEDIA

Territorios conquistados

- 1 Por el *Concejo de Alarcón*.
- 2 por la *Orden de Santiago*.
- 3 tras la *batalla de las Navas*.
- 4 por el *Reino de Murcia*.
- 5 por el *Reino de Aragón*.

La reconquista de Albacete se inicia en 1.211, con algunas cabalgaduras del rey Alfonso VIII de Castilla. Desde la localidad de Alarcón las tropas castellanas comienzan la conquista de las fortalezas de: la ribera del Júcar; Jorquera, Alcalá, Cubas y Gradien.

En 1.212 tiene lugar la batalla de las Navas de Tolosa, que supondría al fin del peligro almohade, para los reinos cristianos. Para consolidar dicho triunfo se inicia la conquista de diferentes territorios, entre ellos Alcaraz, que sería tomada por los castellanos en 1.213. Desde esta población y Alarcón se dirigiría la reconquista.

Alarcón, entre 1.213 y 1.217, ocuparía las zonas de La Roda, Casas Ibáñez y en 1.241 conquistaría Albacete.

Peñas de San Pedro

Alcaraz sería el otro foco de la reconquista, en lo que hoy es la provincia de Albacete. El mismo año de ser tomado Alcaraz, pasó a poder de Castilla, Riopar y, en años sucesivos, una zona comprendida entre Villarrobledo por el norte, **Peñas de San Pedro** por el este y Cotillas por el sur, aparte de zonas que hoy son de Ciudad Real o Jaén.

La Orden de Santiago conquistó Chinchilla en 1.242 y la Sierra entre 1.241 y 1.242.

En 1.242 se termina la reconquista en el avance sobre el reino de Murcia.

Las primeras tareas fueron la cristianización y la repoblación. Las mezquitas fueron convertidas en iglesias. La población mudéjar continuó viviendo en la zona que ocupaba; sin embargo, a partir de la grave sublevación de los mudéjares en 1.264, gran parte de estos emigraron, agravando la situación de un territorio ya de por sí escasamente poblado. Esto llevaría a tomar medidas encaminadas a la repoblación,

Dicen las leyendas que Alarcón fue construido por un hijo del godo Alarico, i de él tomaría el nombre de Alarcón. Desde hace muchos siglos, Alarcón fue baluarte natural fortificado por los árabes.

Castillo de Alarcón

que permitiesen la consolidación del reino de Castilla.

En lo que hoy es la provincia de Albacete se pueden distinguir en la Baja Edad Media, tres grandes demarcaciones, a las que hay que añadir otros pequeños territorios:

- 1º- Estado de Villena.
- 2º- Alfoz de Alcaraz.
- 3º- Territorios de la Orden de Santiago.
- 4º- Otros pequeños señoríos y territorios.

EL ESTADO DE VILLENA

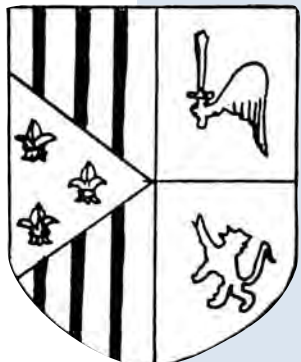
Orígenes. En 1.211 había comenzado con Alfonso VIII la ocupación del valle del Júcar. La zona empezó a ser repoblada en 1.212 y probablemente recibió el fuero de Cuenca y posteriormente el de Alarcón. La comarca de La Roda, es más difícil saber el momento de la conquista, pero debió ser antes de 1.217. La conquista continúa, conquistándose Albacete en 1.241, Chinchilla en 1.242 y las zonas de Almansa y Hellín en 1.243.

EL SEÑORIO DE VILLENA

El Infante D. Manuel, hermano de Alfonso X, recibió los títulos de Adelantado de Murcia y el Señorío de Villena, comprensivo éste en un principio de la comarca de Almansa y que posteriormente fue ampliada a la zona de Chinchilla. Su heredero D. Juan Manuel, amplió el Señorío con los territorios de Alarcón, es decir el espacio comprendido actualmente por Albacete (capital), el antiguo partido judicial de Casas Ibáñez y la zona oriental del actual partido judicial de La Roda, más gran parte del sur de la actual provincia de Cuenca...

Escudo de los Manuel.

Escudo de Alfonso de Aragón, primer Marqués de Villena.

Las formas de gobiernos de estos pueblos fueron unificadas.

El Señorío se extendía por toda la zona oriental de la provincia de Albacete, el sur de Cuenca, el noroeste de Alicante y el norte de Murcia.

EL MARQUESADO DE VILLENA

Los siguientes señores de Villena fueron los descendientes de D. Juan Manuel, hasta, Dª Juana Manuel, esposa de Enrique II de Castilla, con lo que pasó, a realengo el Señorío de Villena.

En 1.366 Enrique II concedió el título de Marqués de Villena al Infante Alfonso de Aragón, el cual había ayudado al monarca en su guerra contra su hermano Pedro I. Alfonso de Aragón confirmó todos los privilegios y costumbres de la época de los Manuel, para de esta forma ir aumentando su poder. La política del primer Marqués de Villena, Alfonso de Aragón fué dura y autoritaria, consolidó el marquesado en lo político y en lo económico, llegando a lograr la práctica independencia del reino de Castilla. A tal punto llegó la situación, que estuvo a punto de producirse un levantamiento contra la Corona; sin embargo, los Concejos, que no querían ser del Marqués, pidieron, ayuda al rey Enrique III, sublevándose en contra del señorío, con la ayuda de las tropas reales. El marquesado retornó a ser de realengo.

EL DUCADO DE VILLENA

En 1.409 se nombró Duquesa de Villena a la infanta Dª María hermana de Juan II de Castilla. El Ducado

pasaría posteriormente a su cuñado Enrique de Aragón y, por último, sería administrado por el rey Juan de Navarra, suegro del príncipe Enrique, más tarde Enrique IV de Castilla.

EL MARQUESADO DE VILLENA

La familia de los Pachecos, serían los nuevos Marqueses de Villena. En 1.445 Juan II concedió el título de Marqués de Villena a Juan Pacheco, que recibió todo el anterior espacio comprendido por el Estado de Villena, más otras zonas que le fueron siendo incorporadas sucesivamente. En 1.440, antes de recibir el título de marqués, ya se le habían dado los lugares exonerados a Alcaraz (*El Bonillo, Munera y Lezuza*). En 1.460, la Encomienda de Yeste, que en 1.462 se cambia por la de Socovos. En 1.470 le concede, en secreto, Enrique IV, al Marqués de Villena Diego López Pacheco, hijo de Juan Pacheco, la ciudad de Alcaraz.

En 1.422 había recibido el título de ciudad Chinchilla,

que se transformó en capital del Marquesado.

En 1.475 se subleva Alcaraz, a favor de los Reyes Católicos, y cercan sus habitantes el castillo, que permanece fiel al Marqués; los Reyes Católicos habían enviado en auxilio de Alcaraz dos ejércitos, mandados por el obispo de Avila, Alfonso de Fonseca, y por el Maestre de Santiago, Rodrigo Manrique, que serian cercados, a su vez, por el ejército del Marqués de Villena, más ante la llegada del Adelantado D. Pedro Fajardo, tuvo que levantar el cerco.

La guerra duraría cinco años y al finalizar ésta, en 1.400, la mayor parte de las tierras del marquesado pasaron a la Corona, quedando el mismo reducido al Estado de Jorquera y la villa de **Alcalá del Júcar**, es decir, el distrito de Casas Ibáñez, menos Ves.

El Estado de Villena se caracterizó por su bajo nivel de densidad de población, que fue paliándose lentamente debido a los constantes privilegios que se concedían a los diferentes lugares que lo formaban. La agricultura se basaba principalmente en la ganadería, desarrollándose aquella en las proximidades de las poblaciones y en sus proximidades. Había una industria artesana de subsistencia: de carácter artesano; no obstante se desarrollan algunas otras actividades industriales, entre las que destaca la producción de alfombras en Chinchilla.

El nivel cultural era muy bajo, debido en gran parte a ser este un territorio en constante convulsión. Construcciones de este periodo serán la parroquia de El

portaciones en otros libros y artículos.

La primera conquista de Alcaraz se produce en 1.170, al ser cedida. la plaza junto con Vilches, a los cristianos, por el rey de Murcia Abu Abd Allah Mu-hamad in Mardani. Posteriormente fué vuelta a conquistar por Abu Yacub Yasuf, en el empuje almohade.

El asedio a Alcaraz se produjo después de la batalla de Las Navas de Tolosa en 1.212. Alfonso VIII puso cerco a la población el 28 de Febrero de 1.213, que duró hasta el 23 de Mayo, día de la Ascensión, en que el rey entró en la ciudad y el arzobispo de Toledo, Ximenez de Rada, ofició la misa en la antigua mezquita, desde ese momento iglesia de San Ignacio.

Ese mismo año, para consolidar la conquista, se tomaron Riopar y Lezuza.

Inmediatamente se procedió a la repoblación por numerosos caballeros que dieron fuerza militar a la plaza, ya que , como dice Pretel, Alcaraz era un enclave para corroer el poderío musulmán de la región.

Alcaraz obtuvo inmediatamente sus fueros, basados en las cabalgadas, las cuales, aparte del apoyo económico que suponía el botín obtenido, permitían el incremento del territorio. Las cabalgadas eran incursiones o correrías que se hacían en territorio musulmán y de las que se obtenían unos bienes económicos procedentes del saqueo de estas zonas invadidas.

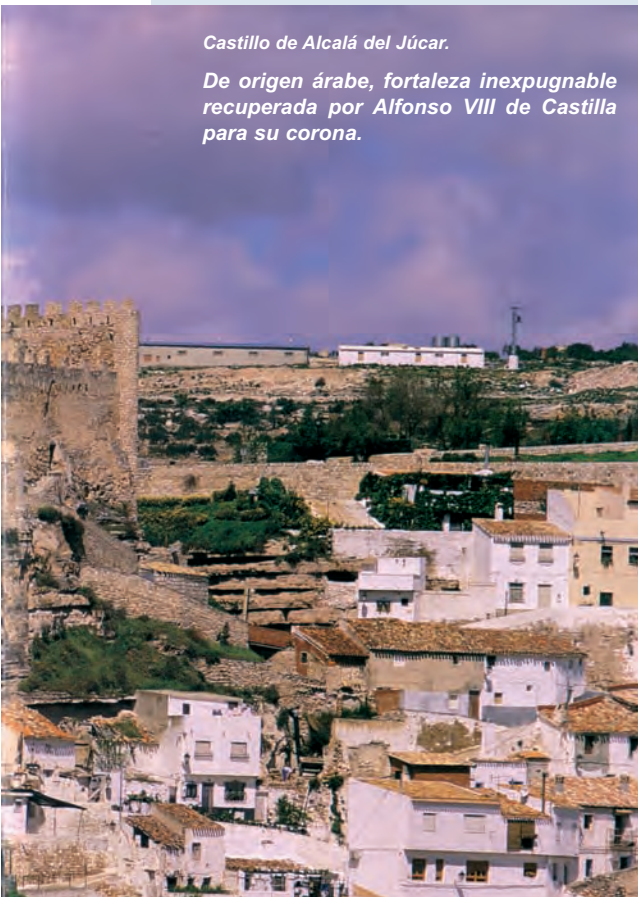
Pronto Alcaraz tuvo un enorme término, que iba desde Al-muradiel a Peñas de San Pedro y desde Cotillas a Villarrobledo.

En la segunda mitad del siglo XIII Alcaraz tenía gran importancia, al poseer una sólida base económica, derivada de una fuerte cabaña ganadera, una industria lanera y unos ingresos importantes procedentes de la cobranza de las rentas concejiles y el arrendamiento de los servicios públicos.

En el siglo XIV comienza la decadencia de Alcaraz producida por:

Castillo de Alcalá del Júcar.

De origen árabe, fortaleza inexpugnable recuperada por Alfonso VIII de Castilla para su corona.

Arco de la Zapatería. Alcaraz.

Bonillo y parte de la iglesia de San Blas de Villarrobledo; en Chinchillase construyen el Convento de Santo Domingo, la iglesia de Santa María del Salvador, el Hospital de San Julián y el Castillo.

A L C A R A Z

La historia de Alcaraz ha empezado a ser conocida a partir del libro de Aurelio Petrel, "Alcaraz un enclave castellano en la frontera del siglo XIII." Posteriormente ha realizado el mismo autor más a-

1º - Crisis económica que afecta a la industria y al comercio de la lana.

2º - Problemas territoriales, tanto con la Orden de Santiago, como con otros vecinos.

El siglo XV conocería el acoso de los nobles al alfoz de Alcaraz. En 1.436 Rodrigo Manrique recibió El Pozo (*Villapalacios*), Robledillo (*Villarrobledo*) y Balazot (*Balazote*), como premio a la toma de Huescar. En 1.437, este noble ocupó Bien-servida y Villaverde del Guadalimar. En 1.471 Pedro Manríque, hijo del anterior, conquistó Riopar y Cotillas.

Alcaraz, que había conocido ya desde el siglo XIV, situaciones ambiguas, al ser cedida en señorío a las reinas; no siendo por tanto ni plenamente villa de señorío ni de realengo; vió agravada esta situación en el siglo XV.

En 1.428 Juan II entrega Alcaraz a su hermana Catalina, casada con el infante Enrique de Aragón, pero la guerra entre éste y Juan II hizo que el rey volviese de realengo a Alcaraz y le concediese el título de ciudad en 1.429, prometiendo el monarca no volverla a ceder en señorío.

Sierra de Alcaraz

Sin embargo, en 1.439, saltándose su promesa, entregó la ciudad a su hijo el príncipe Enrique, después Enrique IV, lo cual fué muy mal acogido por la ciudad que cerró las puertas de la misma a Alfonso Alvarez de Toledo, cuando llegó a tomar posesión de Alcaraz, representando al príncipe, El rey sancionó a la ciudad y le obligó a someterse. Inmediatamente, el príncipe se dedicó a reunir el alfoz de Alcaraz, cediendo, en 1.440, las aldeas de Lezuza, El Bonillo y Munera a los Pachecos, que en 1.452 recibieron las salinas de Pinilla, Bogarra y Cotillas.

Esta depredación y los constantes abusos del príncipe y sus corregidores provocaron sucesivos levantamientos de la ciudad en diferentes ocasiones; 1.439,

1.444, 1.451, 1.456, 1.460, 1.463, 1.465, 1.471 y 1.475.

En 1.454 Enrique fué coronado rey de Castilla, continuando la situación igual.

En 1.465 Alcaraz tomó partido por el príncipe Alfonso, hermano del rey, y se mantuvo fiel a su causa hasta la muerte del príncipe, el 5 de Julio de 1.468.

En 1.470, el rey firmó un pacto secreto con Diego López Pacheco, en virtud del cual le cedía la ciudad de Alcaraz. Los alcaraceños no se enteraron y la ciudad, aun sin pasar al Marqués de Villena, estuvo vinculada a su padre, Juan Pacheco, como maestre de la Orden de Santiago. A la muerte del anterior, el alcaide de Alcaraz entregó a Diego López Pacheco la ciudad. Enseguida ciertos sectores se pusieron en contacto con los Reyes Católicos para sublevarse y apoyar a éstos frente a la Beltraneja.

En 1.475 los Reyes apoyaron a Alcaraz, como ya vimos al estudiar el Estado de Villena, y se desligaría a la ciudad de la sumisión al Marqués.

Una vez liberada Alcaraz, el esfuerzo se dirigió a reconquistar el alfoz, recuperándolo en 1.475 totalmente, excepto Villarrobledo. El Marqués solo conservaba derechos sobre las Salinas de Pinilla, Bogarra y Cotillas. Las zonas arrebatadas a Alcaraz por el Conde de Paredes no fueron recuperadas por la ciudad, debido a haber sido este aliado de los Reyes Católicos en la guerra.

La ciudad volvió a ser de realengo, aunque en 1.496 se entregó en señorío al príncipe Juan, que, fallecería al año siguiente.

La vida de Alcaraz se estructuraba sobre una serie de instituciones que tenían su base en el Fuero.

Fuero de Alcaraz. Es abundante en normas de derecho civil, penal y hasta de trabajo. Tiene influencias del derecho germánico altomedieval, por las brutales penas que se imponen; hoguera, lapidación, enterramiento en vida, etc...

El Fuero consigue importantes mejoras para:

- 1º La formación del Concejo.**
- 2º El aumento del comercio.**
- 3º La seguridad de la población.**
- 4º La efectividad en la guerra.**
- 5º La mejora de la actividad agrícola y ganadera.**

El Fuero garantiza la igualdad ante la ley, dentro de la correspondiente clase social. Los judíos y mudéjares se ven discriminados, aunque poseían igualdad en lo referente a derechos mercantiles. La lucha entre las tres formaciones étnicas se evitaba con la compartimentación que mantiene separadas a las tres comunidades.

Los delitos contra la moral y el honor eran gravemente castigados.

La propiedad queda garantizada a través de las fuertes penas que se imponían a los que vulneraban este derecho; un ejemplo, es considerada, ya en esta época, como agravante, la nocturnidad.

Del Fuero se deduce el interés por transformar a Alcaraz en un centro comercial, proyecto que llegaría a hacerse realidad.

Los vecinos estaban protegidos por el Fuero de Alcaraz, tanto de los tres representantes, como del Concejo. Ejemplos de esto son: **El Señor tenía vedada la entrada en la cámara de los alcaldes, los viernes, día de juicios; el juez no podía prender a ningún vecino, sin la presencia de otro que respaldase al detenido; el pueblo tenía derecho a enviar representantes al rey para quejarse de sus gobernantes por malos tratos.**

Las fuentes de riqueza. Las cabalgadas fué la primera base económica. Las vías comerciales favorecen el comercio pero éste no se desarrolla hasta el 1.243, en que se logra un aseguramiento relativo del mismo y sobre todo, a partir de 1.265, al ser abortada la sublevación mudéjar. El Fuero instituyó ferias, hizo exenciones de portazgo para favorecer el comercio, reguló la agricultura y la ganadería y protegió al monte contra la deforestación, amparó la caza y la pesca, abundante en el alfoz de Alcaraz; incluso hay un comienzo de legislación social, cuando el Fuero no permite que el patrón maltrate a sus criados u operarios.

La presión de la Orden de Santiago, supuso para Alcaraz la pérdida de territorios, de lo que el rey le compensaría con la concesión de privilegios; esto supuso en parte: el progreso de Alcaraz y la creación de un orden burocrático y legalista atento al comercio interno y externo, Las relaciones comerciales con Murcia aumentaron. La ganadería también creció, sobre todo al retirarse la frontera musulmana.

En el siglo XIV es cuando la economía alcaraceña sufre un profundo bache producido por:

- 1º - **La crisis económica que afectaba a todo el occidente europeo.**
- 2º - **Las fluctuaciones monetarias.**
- 3º - **Las inquietudes políticas.**
- 4º - **El bandolerismo.**

Puerta de la iglesia de la Trinidad. Alcaraz.

La artesanía debió ser todavía importante y al igual la industria textil y actividades complementarias, batanes, tintoreros...

En el siglo XV ni el comercio ni la ganadería, con los caminos cortados, pudo tener una buena situación. Decayó también la artesanía. El comercio, debido a las incursiones granadinas y a las presiones de la Orden de Santiago fué a menos, siendo de destacar la pérdida de lugares aledaños, que proveían de materias primas, y que eran mercados de las manufacturas realizadas.

Por último, añadir, que pese a su deseo de autonomía frente a otros poderes, Alcaraz ejerció una política opresiva sobre los lugares y aldeas que pertenecían a su término, sometiendo al pago de fuertes tributos.

No quedan muchos edificios de esta época, aunque el trazado urbano sea, en gran parte, sobre el plano medieval de la ciudad de finales de la Edad Media es, en parte, **la iglesia de la Trinidad**, quizás obra de Pedro Cobo; es de estilo gótico. También de fines del siglo XV es la capilla del Rosario de la iglesia de San Miguel. En la comarca tenemos, la iglesia de Riopar, de mediados del siglo XV y en el campo de la escultura destaca, por su antigüedad, la imagen de la Virgen de Cortes, del siglo XIII posiblemente.

Lonja. Alcaraz

LA ORDEN DE SANTIAGO

A la acción guerrera de los dos concejos castellanos, Alarcón y Alcaraz hay que añadir las posesiones de la Orden de Santiago. Entre 1.241 y 1.242 la Orden conquistó Chinchilla y las comarcas de la Sierra, Yeste, Socovos. Chinchilla fue conquistada por las huestes del maestre Pelayo Pérez Correa, Comendador Mayor de Uclés. Sin embargo, no hay pruebas de que el territorio pasase a pertenecer a los santiaguistas, y si ocurrió sería por poco

Chinchilla

debajo se encontraban los frailes y demás miembros de la Orden, que disfrutaban de una serie de rentas y beneficios.

Instituciones.

- 1° - Encomienda.
- 2° - Concejo.
- 3° - Vicaria.

tiempo, ya que en 1.243 el infante D.Alfonso, posteriormente Alfonso X de Castilla, les otorgaría la villa de Galera, por la ayuda prestada en Chinchilla.

Antes, en 1.216 posiblemente, Ossa de Montiel había sido cedida a D. Suero Téllez de Meneses, que se empezó a encargar de la repoblación del término. En 1.259, su señor, D. Gutierre Suarez, la permutó a la Orden de Santiago por la villa de Dos Barrios, pasando Ossa de Montiel a dicha orden militar.

La reconquista en la Sierra se realiza, primeramente, a través de las mesnadas de Alcaraz y de la Orden de Santiago, que conquistaron Segura de la Sierra, a la cual se concede el Fuero de Cuenca.

En 1.2:35 es donada la zona a la Orden de Santiago por Fernando III. Para su repoblación se concedieron fueros y privilegios, para que se estableciese población cristiana; los mudéjares permanecieron también en el territorio.

La comarca de la Sierra se desmembrará de la jurisdicción de Segura de la Sierra y se formarán dos encomiendas, la de Yeste y Taibilla y la de Socovos.

Chinchilla

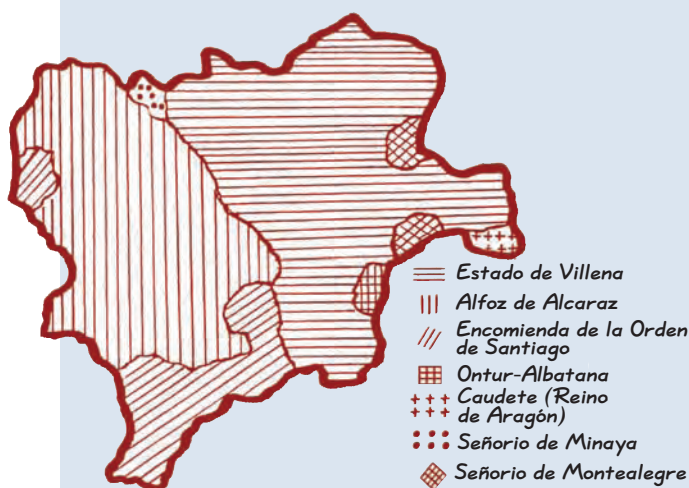
Encomienda

Son las células básicas de la organización territorial de la Orden de Santiago y están formadas por los términos de una o más Villas, o simplemente posesiones dispersas, cuyas rentas permitían vivir holgadamente a los que las poseían.

El Comendador se encontraba al frente de éstas y sus funciones eran la defensa del territorio y la administración de los bienes que recibía. Era un delegado del Maestre. Para acceder al cargo era preciso haber recibido el hábito de Santiago y observar fidelidad estricta al Maestre.

Importante era el papel que ejercía en el control económico, aunque su poder se encontraba también limitado por el Maestre de la Orden de Santiago.

Otros cargos eran: *El mayordomo*, encargado del control administrativo y económico, nombrado por, el Comendador con la aceptación del Maestre; el cargo no tenía duración fija, pudiendo ser revocado en cualquier momento, su misión consistía en el control de ingresos y gastos efectuados en la encomienda y solía ser atribuido a un grupo social bastante solvente. *Los visitadores*, personajes a que el mayordomo daba periódicamente cuenta de la situación de ingresos y gastos. *Los alcaldes*, encargados de la defensa de las fortalezas. *El alguacil* de términos, representante del Comendador en aquel término. Otras figuras eran; *escuderos*, *manposteros* y *personal doméstico*.

La Orden de Santiago, desde su fundación en el siglo XII, desempeña una función importante en la historia de la península; fue creada en 1.170 y muy pronto fué la más importante de España, no solo por su extensión, sino por su influencia en la política interna de los reinos peninsulares.

La Orden, basada en la regla de San Agustín, estaba presidida por el Maestre, asesorado por el Concejo de los trece (*todos ellos eran de oligarquía*), por

La base económica eran las propiedades de inmuebles y las rentas y los tributos. La Orden poseía tierras, edificios, batanes, hornos, molinos, etc.; a su vez obtenía rentas de los monopolios de molinos y batanes que podían ser arrendados. Una de las fuentes más importantes de ingresos eran los tributos, junto con los diezmos por la cebada, trigo y otros cereales, portazgos, soldadas de moros, etc..

El Concejo

Panorámica de Yeste

Solía tener dos *alcaldes*, y aparte, *alguacil*, *regidores*, *escribano*, *procurador universal*, *pregonero*, *almotacén*, *caballeros de sierra*, etc.. El Concejo velaba por la integridad de los límites municipales, la vigilancia de los montes propios y comunes y la defensa de la villa. Tenía competencia en asuntos religiosos; auxiliaba económicamente a la iglesia, por un lado, y nombraba cargos eclesiásticos por otro.

componían, y en 1.242, San Fernando vuelve a otorgar la villa a la misma Orden y se manifiestan ya las aldeas existentes.

Concedido el Fuero de Cuenca se instalaron los cristianos en las fortalezas, mas el territorio se desmembró pronto, creándose dos encomiendas, la de Socovos y la de Yeste y Taibilla. Estas poblaciones alcanzaron enseguida la categoría de villas, y así como Ossa de Montiel pertenecía al ayuntamiento de Uclés, Socovos dependía de Caravaca y Yeste y Taibilla de Segura de la Sierra.

Estas poblaciones participaron en razzias, así Socovos saqueó Vera, en 1.407 y Yeste participó en la conquista de Huescar, en 1.446. Posteriormente tomaron parte en las luchas de los Fajardo con la Corona; estando al lado de Alonso Fajardo "el Bravo", alcaide de Lorca y descendiente de los Yáñez Fajardo, conquistadores de la zona.

El Comendador de Socovos era Gómez Fajarcio, hijo de Alonso. En estas luchas se produce la destrucción de la villa de Letur y de las cosechas de Socovos. Derrotados los Fajardo, la zona pasó a Juan Pacheco. En 1.475, al iniciarse la guerra, los territorios pasan a Rodrigo Manrique, que otorga a su yerno Pedro Fajardo, un amplio poder para que gobierne las fortalezas santiaguistas del reino de Murcia.

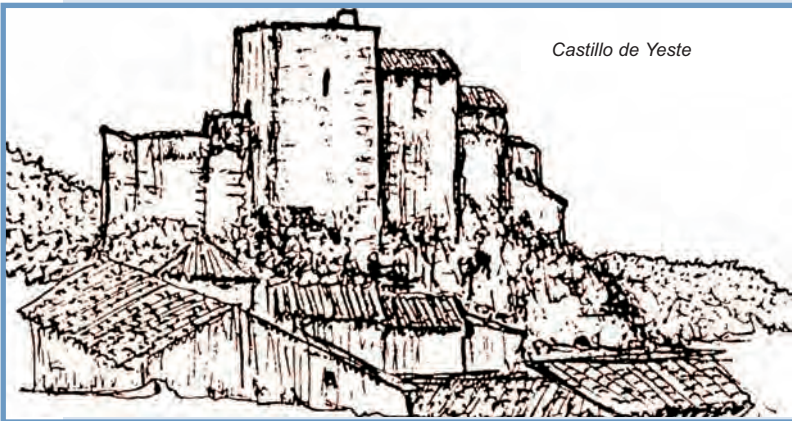
OTROS TERRITORIOS

Minaya

Dejó de pertenecer en 1:330, a Alarcón, al ser entregada en señorío a Diego Fernández de Cuenca, despendero del rey.

Montealegre del Castillo y Carcelén

Fueron concedidos a Sancho Manuel, hijo natural de D. Juan Manuel, que repobló la zona con buenas medidas de administración; le siguieron sus descendientes, aunque Pedro I entregó la villa a Chinchilla al ponerse la señora de Montealegre a favor de Enrique II, más este devolvió el feudo que pertenecía a los Manuel, hasta que al morir sin sucesión el último pasó a otras familias en los finales de la edad media

La Vicaría

Organo de administración eclesiástica; a su frente estaba el *Vicario*, nombrado generalmente por el Maestre y otras veces por el Prior. Juzgaba en primera instancia las causas eclesiásticas de la demarcación, visitaba periódicamente las villas que pertenecían a su jurisdicción y estaba ayudado por un *fiscal* nombrado por él y por un *notario*. Existía también un *Teniente de Vicaría* que supervisaba la vida religiosa y un *capellán* en cada villa.

Las fuentes de ingresos eran las limosnas y las propiedades y primicias.

Socovos y **Yeste**. Las mesnadas de la Orden de Santiago, junto con las tropas concejiles de Alcaraz, realizaron la reconquista.

Segura de la Sierra fué reconquistada en 1.214 y a ella se le concedió el Fuero de Cuenca, muy ventajoso para la repoblación y expansión de la reconquista. Pronto el término de Segura fue muy extenso, limitando al norte con Alcaraz y llegando hasta Hellín. La reconquista de la zona albacetense de Segura de la Sierra (*Yeste* y *Socovos*) tuvo lugar entre 1.255 y 1.242, aunque no se conocen con exactitud las fechas. En 1.235 se concedió Segura de la Sierra a la Orden de Santiago, sin especificar los lugares que la

Caudete

Albatana y Untur

Se entregaron a Sancho Sánchez Mazuelo, que en 1.255 las permutó a la Orden de Santiago; sin embargo, en 1.288, eran otra vez, un territorio de señorío. Fueron ocupadas por Pedro Fajardo, pero en 1.480, eran de nuevo lugar de señorío.

Balazote y Peñas de San Pedro

Sufrieron diversas vinculaciones.

Villalpalacios en 1.436, **Bienservida** y **Villaverde** en 1.437 y **Cotillas** y **Riopar** en 1.471, pasaron al Conde de Paredes.

Caudete

Fué conquistado hacia 1.240 por los aragoneses, que en 1.241 lo cedieron a la Orden de Calatrava, En 1.244, por el tratado de Almizra pasó a Castilla, perteneciendo más tarde a la Orden de Santiago.

Por la sentencia arbitral de Torrellas de 1.304 y la aclaración de Elche de 1.305, Caudete pasó al reino de Aragón, siendo entregado al caballero García de Lisón, transformándose en 1.422 en villa de señorío. En 1.429 Caudete sería conquistado por el reino de Castilla, al que pertenecería hasta 1.436, volviendo diez años más tarde, en 1.446, al reino de Aragón. ☐

BIBLIOGRAFIA:

Pacheco Paniagua, Juan Antonio.-- El castillo de Alcaraz en la obra del geógrafo musulmán Al-Himyari (siglo XV) Al-basit nº 10 Diciembre 1.981.-- Chinchilla en las fuentes árabes. A1-basit nº 13 Enero 1.984.

Roa Erostarbe, Joaquín.-- Crónica de la provincia de Albacete. 1.892-94.

Vilas Juan, Bautista.-- La musulmana lyyu (h), Hellín actual. Al-basit nº- 3 Septiembre, 1976. 976.-- El altiplano albacetense en las crónicas musulmanas medievales. Al-basit nº 4 Mayo. 1.977.

Fuster Ruiz, Francisco.-- Aspectos Históricos, artísticos, sociales y económicos de la provincia de Albacete. C. A. U. Valencia. 1.978.

Matéos y Sotos, Rafael.-- Juntas en el Marquesado de Villena. En Monografías de Albacete. Diputación Albacete 1.974 -1.977.

Panadero Cuartero, Sebastián y **Sanz Gamo, Rubí.**-- La iglesia de San Sebastián en Villalpalacios. Al-basit. Nº 6 mayo 1.979.

Pretel Marín, Aurelio.-- Alcaraz un enclave castellano en la frontera del siglo XIII. Albacete 1.974.-- Apuntes para la Historia Medieval del Castillo de las Peñas de San Pedro. Albacete 1.975.-- Una ciudad castellana en los siglos XIV y XV. I.E.A. Albacete 1.978.-- La integración de un municipio medieval en el estado autoritario de los Reyes Católicos.(La ciudad de Alcaraz.1.475- 1525) I.E. A. Albacete 1.979.-- Almansa medieval (Una villa de señorío en los siglos XIII, XIV y XV). Albacete 1.981.-- Don Juan Manuel, señor de la llanura (Repoblación y gobierno de la Mancha albacetense en la primera mitad del siglo XIV) I.E. A. Albacete 1.982.-- Breve bosquejo histórico del señorío de Villena y sus instituciones. Albacete 1.980.-- Notas sobre la historia medieval de Munera. Al-basit. nº0 Agosto 1.975.-- Un monumento medieval poco conocido, la torre de Gorgojí. Al-basit nº 2 Marzo 1.976.-- Documentos de Don Juan Manuel a sus vasallos de la villa de Chinchilla. Al-basit nº 5 Septiembre 1.978.-- En torno a la incorporación del Marquesado de Villena a la Corona Castellana en 1.395. Al-basit nº 6 Mayo 1.979.-- Algunas accionés militares de Albacete y su comarca en las luchas de los Infantes de Aragón. (1.421-1.424). Al-basit nº 10 Diciembre 1.981.-- Las armas de los Manuel en la heráldica municipal de la provincia de Albacete. Al-basit nº 11 Diciembre 1.982.

Rodríguez López, Miguel.-- Conflictos fronterizos y dependencia señorial. La encomienda santiaguista de Yeste y Taibilla (S. XIII-XV) I. E. A. Albacete 1.982.

Sanz Gamo, Rubí.-- La iglesia de "El Espíritu Santo" de Riopar Al-basit nº 2 Marzo 1.976.

Torres Fontes.-- La conquista del Marquesado de Villena en el reinado de los Reyes Católicos. Hispania 1.953.

Varios autores.-- Congreso de Historia de Albacete (Resúmenes de las comunicaciones) Albacete Diciembre de 1.983.

IGAM

IMPRESA DIGITAL

c/ Bonsoms, 12 Tel. 93 298 08 69
08028 Barcelona Fax 93 421 66 64
gam@sct.ictnet.es

Revistes
Manuais
Tesis
Llibres
Dossiers

Díptics
Tríptics
Flyers
Mailings
Targetes

Targetons
Calendaris
Carpets
Diplomes Personalitzats
Tarifes

Cartes de Restaurants
Personalització de CD's
Pòsters
Expositors Lluminosos
Expositors Portàtils

en Blanc i Negre o Color, directament des de l'ordinador ... i sense fotolits !

Dins les activitats de l'any del Llibre i la lectura 2005, La Biblioteca Pública Arús, va inaugurar l'exposició "El còmic més secret". Van intervenir en la inauguració el President del Patronat, en Josep Brunet i els comissaris en Miguel Giménez i Xavier Casinos, periodistes.

El Professor de control mental i vicepresident de l'Associació Hispano Egípcia, Àngel Gordon, ens va fer dues interessants conferències, dins el marc incomparable de la Biblioteca Pública Arús. La primera el dia 20 d'octubre titulada "Petita Metafísica", la segona el 3 de novembre amb el títol de "El món de l'íntangible (fades, follets, elfs, sílfides, etc)".

També i dins el Cicle de conferències, que continuen oferir, la Biblioteca Pública Arús amb l'Institut i l'Associació Hispano Egípcia, en Bartolomé Bioque, periodista i escriptor, ens va delectar amb dues, una el 13 d'octubre titulada "La ruta de la tradició (Normandía y Bretaña)", i la segona el 27 d'octubre "Gaudí (el hombre, el genio y el místico)".

Des d'aquestes pàgines volem expressar el nostre agraïment a la nostra amiga Isabel Ruella per les atencions i temps que ens va dedicar durant la nostra estança, el passat setembre, al Mont Saint Michel. Va ser una magnífica i documentada guia, que ens va fer participar del seu entusiasme i saviesa del passat històric i espiritual d'aquest meravellós santuari.

Forest & Carrillo

Asesores

Gestión Empresarial -Fiscal-Contable -Laboral-Jurídica.

Avda. del Paral·lel, 98 esc.B. entr.2a.
BARCELONA 08015 (SPAIN)
Telf. 93 442 78 88 Fax 93 441 97 01

[e-mail:asesores@forest-carrillo.com](mailto:asesores@forest-carrillo.com)
www.forest-carrillo.com

Para información de nuestros servicios y equipo de profesionales, les recomendamos visite nuestra página WEB.

Viatge al món del cinema amb 15.000 peces

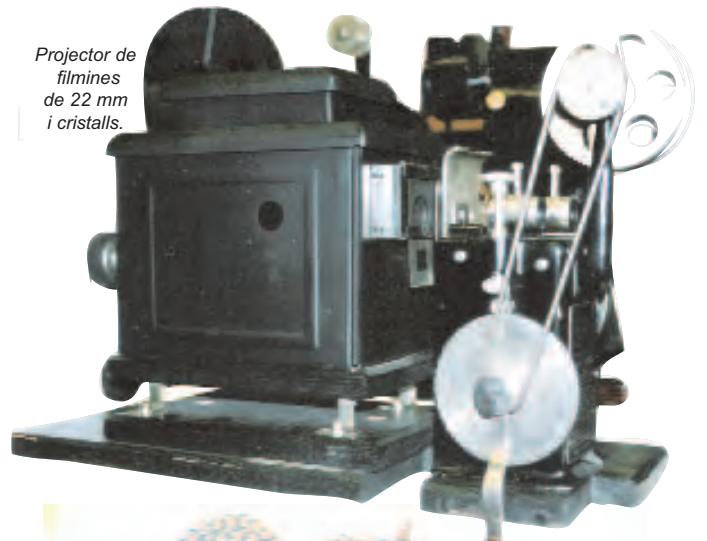

Per Mª Lluïsa Pujol
Periodista

El 2005 ha estat l'any de la descoberta d'un tresor ocult: la Collecció Josep M. Queraltó de cinema composta per més de 15.000 peces. El seu propietari, un lleidatà nascut a Vallbona de les Monges i afincat a Barcelona des de fa 40 anys, va començar a reunir aquest valuós material fa 30 anys per tal d'evitar la seva desaparició. Restaurades gran part de les peces gràcies al domini de la tècnica de Queraltó, s'ha convertit, segons l'opinió d'experts en la matèria, en una de les col·leccions més importants a Espanya i a Europa que millor explica la cronologia del cinema.

Des que la Collecció Josep M. Queraltó es va donar a conèixer per primera vegada al públic, en el marc del **Festival Internacional de Cinema de Catalunya** el desembre del 2004 a través de l'exposició "*De les ombres al film*", s'ha anat incrementant l'interès i admiració per la col·lecció tant per part dels professionals del sector cinematogràfic i l'àmbit cultural en general com de la gent del carrer i entitats diverses. Entre els admiradors d'aquesta singular col·lecció es troba Jaume Bertomeu i Julià, president de l'**Institut d'Estudis Històrics Medievals de Catalunya** i director d'aquesta revista. La va conèixer a través del responsable d'as-

Projector de
filmines
de 22 mm
i cristalls.

sumptes comercials d'Egipte a Barcelona, Sr. **Bassem F. Badr**, que va visitar l'exposició cinematogràfica quan es va inaugurar en l'Hotel Dolce de Sitges, en el marc del **Festival Internacional de Cinema de Catalunya**. Li va impactar molt i així li va transmetre a en Jaume Bertomeu, a qui coneix per la seva vinculació amb l'**Associació Hispano-Egípcia**, de la que el Sr. Bertomeu és membre fundador i actual president, quan es van trobar al Saló Internacional de Turisme a Catalunya (SITC), el passat mes de maig a Barcelona.

A la que va tenir una oportunitat, Jaume Bertomeu va visitar el magatzem "*ben endreçat*" (com el defineix el seu propietari) on guarda part de la seva col·lecció Josep M. Queraltó. La seva reacció no es va fer esperar, va quedar meravellat del que els seus ulls van veure en aquell espai ben aprofitat centímetre a centímetre per objectes de totes les mides i utilitats de la història del cine.

Projector de Lumière de 1897.

Josep Mª Queraltó al sopar d'Insteco amb el Comitè Honoris Causa i alumnes.

Aquell dia es feia un sopar de fi de curs d'uns alumnes d'oratória de l'escola **INTECO**, organitzat pel professor Joan Panadès, en el que hi participaven diversos col·leccionistes. Bertomeu el va convidar automàticament perquè donés a conèixer la seva magnífica col·lecció a tots els assistents i els organitzadors de l'acte, **Joan Panadès i Margaret Escala**, el van incloure en el **Comitè Honoris Causa** del que formaven part diversos col·leccionistes de renom: **Joan Xavier Bofill -Director del Museu Reial Cercle Artístic de Barcelona-**, especialista en Dalí; **Joan Lluís Calvó -Documentalista del Museu Militar del Castell de Montjuïc-**; **Josep Mª Gavín i Barceló -col·leccionista, historiador i Arxivador** considerat per la Unesco com el Primer Arxiu Particular del Món-, **Víctor M. Serra i Raventós -Professor de química** i membre de l'ECRO i de l'Associació de Col·leccionistes de Plomes de Benelux-.

De les ombres al film

La Col·lecció Josep M. Queraltó es compon de nombrosos i importants objectes que van precedir l'a-

Ombres de Java (Indonèsia).

ribada del cine, -com **ombres xineses de l'illa de Java** dels segles XVI i XVII, **ombres europees, llanternes màgiques i vidres pintats a mà-**, d'altres del cine dels primers temps -com **una càmera filmadora, projectora i copiadora de 1895 dels germans Lumière-**; **llibres, revistes, fotografies, pintures, gravats, cartells publicitaris, càmeres filmadores, projectors i càmeres fotogràfiques** de diferents formats, aparells de laboratori, de sonorització, d'estudis de gravació, pel·lícules i un gran nombre de productes, autèntiques joies de museu, que repassen la llarga història de la cinematografia fins arribar a l'era digital. La col·lecció descriu cronològicament aquesta evolució i al mateix temps preserva la seva memòria històrica.

Part d'aquesta extensa col·lecció s'ha exhibit amb gran èxit a través de l'exposició **"De les ombres al film"** a Catalunya -Barcelona, Lleida i Girona- i a la resta de l'Estat -Madrid, Alacant, Sant Sebastià, Santander i Sòria-. Pensant en tots els públics, Josep M. Queraltó està fent actualment una exposició itinerant per centres comercials de tota Espanya. **És una mostra que inclou unes 70 peces de la col·lecció.**

Exposició a Madrid 2005.

També ha organitzat exposicions especials amb unes 160 peces com han estat la de **Sitges**, durant el **Festival de cinema, Lleida** -el van convidar coincidint amb la celebració de les Festes Majors de la ciutat el passat maig-, **Sant Sebastià** -entre les activitats paral·leles al **Festival cinematogràfic**- i Santander -invitat per la Universitat de Cantàbria en el marc del **Festival de Curts Europeu** i amb motiu dels actes de celebració del 250 aniversari de la fundació de la ciutat de Santander-.

Queraltó amb la seva esposa i Fina Brunet. Exposició a Sitges.

Josep M. Queraltó ha pogut reunir la seva magnífica col·lecció durant aquests últims 30 anys gràcies a la seva professió, vinculada amb la fabricació d'equipaments cinematogràfics -és un dels fundadors de l'empresa **Suministros Kelonik de Barcelo-**

Càmera de fotografia.

na-, laboratoris fotogràfics i estudis de gravació, que li ha permès accedir, conservar i restaurar materials de gran valor històric, tots acuradament classificats segons el grup a què pertanyen.

Fa 10 anys va començar a classificar el material reunit del qual te fitxats prop de **2.500 objectes**. La col·lecció ha estat videografiada,

i se n'ha fet una presentació en DVD en versió catalana, castellana i més recentment en anglès amb motiu de l'exposició que va fer en el marc del Festival Internacional de Cinema de Sant Sebastià, el passat mes de setembre, on va tenir un èxit de públic aclaparador. La seva col·lecció té el reconeixement internacional d'especialistes de gran prestigi que l'han arribat a anomenar **"les joies de la col·lecció Queraltó"**.

Queraltó, l'actor Toni Isbert i Antonio Mayoralas de la Fundació Lumière. Exposició a Madrid.

Queraltó, amb llanterna màgica fabricada el 1880 a Edimburg.

La col·lecció consta de prop de 3.000 llibres procedents, entre altres països, de Gran Bretanya, França, Itàlia i Espanya.

L'exposició *"De les ombres al film"* continuarà el seu viatge per l'Estat espanyol i altres països, si cal, per tal que tothom, professionals i gent del carrer tinguin l'oportunitat de conèixer a prop aquesta col·lecció de cine i a través d'ella la història del **Setè Art**.

Exposició Sant Sebastià 2005

Una vegada...

El lleidatà Josep M. Queraltó va néixer a Vallbona de les Monges l'any 1937. En aquest poble va treballar, durant la seva adolescència, les terres dels seus pares. Els caps de setmana es dedicava a fer d'operador al cinema de Vallbona, tal com feia Philippe Noiret a la pel·lícula *"Cinema Paradiso"*, de la qual és un gran admirador i l'ha fet pel·lícula referent. Les primeres cinquanta-set pessetes que guanyava al mes les va destinar a costejar-se un curs oficial de ràdio a distància a l'Escola Maymó de la capital catalana. Va començar a guanyar-se la vida repa-

rant aparells de ràdio i altres electrodomèstics per Vallbona i comarca, alhora que compaginava aquest treball amb la d'operador al cinema de la localitat. El seu negoci va anant creixent, ben aviat va començar a fabricar els seus propis aparells de ràdio, mitjançant uns kits que li enviaven des de Barcelona, fins al punt de tenir una petita sucursal a cada poble per tal de recollir els encàrrecs.

Primera càmera cinematogràfica dels germans Lumière de 1895.

Exposició Sant Sebastià 2005

El 1958 va traslladar-se a Barcelona, on va començar de nou. El 1974, amb dos socis més, va fundar **Suministros Kelonik**, empresa dedicada a la fabricació d'equipaments cinematogràfics de la majoria de les multisales de cinema del país. Els tres socis van viatjar, en un moment de crisi de les sales de cinema pel naixement del vídeo, per Europa i Estats Units per conèixer el funcionament de les multisales i la tècnica de l'automatització de les cabines.

Exposició a Sant Sebastià.

És en aquest context i gràcies a la seva professió, que li va permetre estar en contacte amb la fabricació d'equipaments cinematogràfics, laboratoris fotogràfics, sales de projecció i estudis de gravació, que **Josep M. Queraltó ha pogut accedir, conservar i restaurar materials de gran valor històric i ha assolit actualment una magnífica col·lecció de més de 15.000 objectes de cine durant aquests últims 30 anys, tots acuradament classificats segons el grup a què pertanyen.**

Primera Moviola motoritzada.

UNA FRASE: Preservar antiguitats com a llegat per a les futures generacions.

UNA PEL·LÍCULA: "Cinema Paradiso".

UN DESIG: Exhibir la seva col·lecció en un museu interactiu i pedagògic dedicat al Setè Art.

Exposició a Sant Sebastià.

Exposició Sant Sebastià 2005.

Entre les grans passions de Josep M. Queraltó destaquen la pintura, l'escultura i l'art en general. És un amant dels treballs manuals, practica la ironia del bon humor i els seus artistes favorits són els còmics. Bon conversador i molt familiar, sempre ha estat obert a nous coneixements.

La il·lusió més gran d'aquest tenaç col·leccionista, inventor i autodidacte, és crear un museu interactiu que sigui un instrument de preservació de la història del pre-cine i del cine i, al mateix temps, una eina educativa útil tant per a tots aquells que vulguin dedicar-se d'una manera professional a aquest món fascinant, com per a tots els públics, perquè es conegui la font de la màgia del cine i neixin noves inquietuds per crear més afició a l'art més contemporani, **el Setè Art.**

Sant Sebastià 2005.

Queraltó acompanyat del reconegut pintor brasiler Otto Cavalcanti.

UNIÓ D'ARTISTES

La Unió d'Artistes de l'Institut adherint-se al 25 Aniversari i volent fer un acte col·lectiu va participar el passat 15 de novembre en el VIIIè Concurs i Exposició de pintura que va organitzar el COACB; Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Barcelona.

El **Jurat** qualificador del concurs estava format pel President del **COACB**; **Enric Enrech**, Secretari; **Ricard Martí**, Vocals; **Josep Mª Serra** i **Francesc Deltell**, Acadèmic de l'Institut i membre de **La Unió d'Artistes**. Estava també format pels artistes; **Salvador Farrés**, Escultor i **Maria Teresa Sentias**, Pintora.

Es van presentar més de **160 quadres** de diferents formats i estils on es podien apreciar obres amb un nivell força alt de qualitat.

Com en altres ocasions va tenir molta convocatòria i va ser nombrós el públic que va poder gaudir d'aquest exponent de l'art.

Obra de l'exposició 2003

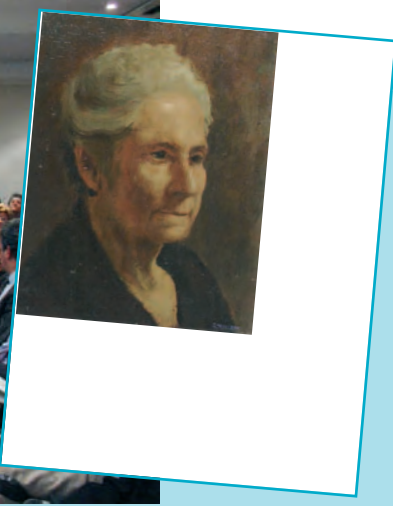
Francesc Deltell

El dia **30 de novembre**, a la sala d'Actes del Col·legi es van lliurar els corresponents premis als guanyadors del concurs. Hi havia molts quadres que mereixien ser premiats, per aquesta raó el jurat ho va tenir força difícil per poder fer la selecció final. Seguidament es van donar uns diplomes acreditatius de participació en el concurs.

Lluïsa Goberna

Finalment i com a cloenda de l'acte es va servir a la sala d'exposicions un excel·lent vernissatge. Felicitem al Col·legi per l'organització i l'èxit de participació d'aquest darrer concurs-exposició. ☐

CERERÍA

LA COVA DE LLUM

TIENDA ESOTÉRICA

Camí Reial, núm. 133 (local) • Palau-solità i Plegamans ☎ 93 864 97 27

Os atenderà personalmente la bruja Selen y les ofrecerá su servicio de :

- Tarot y videncia.
- Astrología kármica.
- Limpiezas áuricas.
- Limpiezas espirituales (personas, casas, negocios, ...)
- Equilibrado de chacras.

Us desitgem
BONES FESTES!

**ASOCIACIÓN DE
PARAPSIKÓLOGOS
DE CATALUNYA**

ÁNGEL GORDON

- Profesor de control mental y cultura psíquica
- Hipnólogo
- Musicoterapeuta

93 459 22 55

08009 BARCELONA

Av. Diagonal, 329, 3º 2ª

Fax: 93 459 24 05

www.paginasamarillas.es

H. DE J. PANADES S. L.

CASA FUNDADA EN EL1900

**FLORS, PLANTES,
ARTICLES DECORACIÓ,
ORNAMENTS NADALENCES,
ACCESORIS DE FLORISTERIA.**

**C./ESGLÉSIA, 18 08780 PALLEJÀ
T.I FAX 936633055 BARCELONA**

www.hjpanades.com

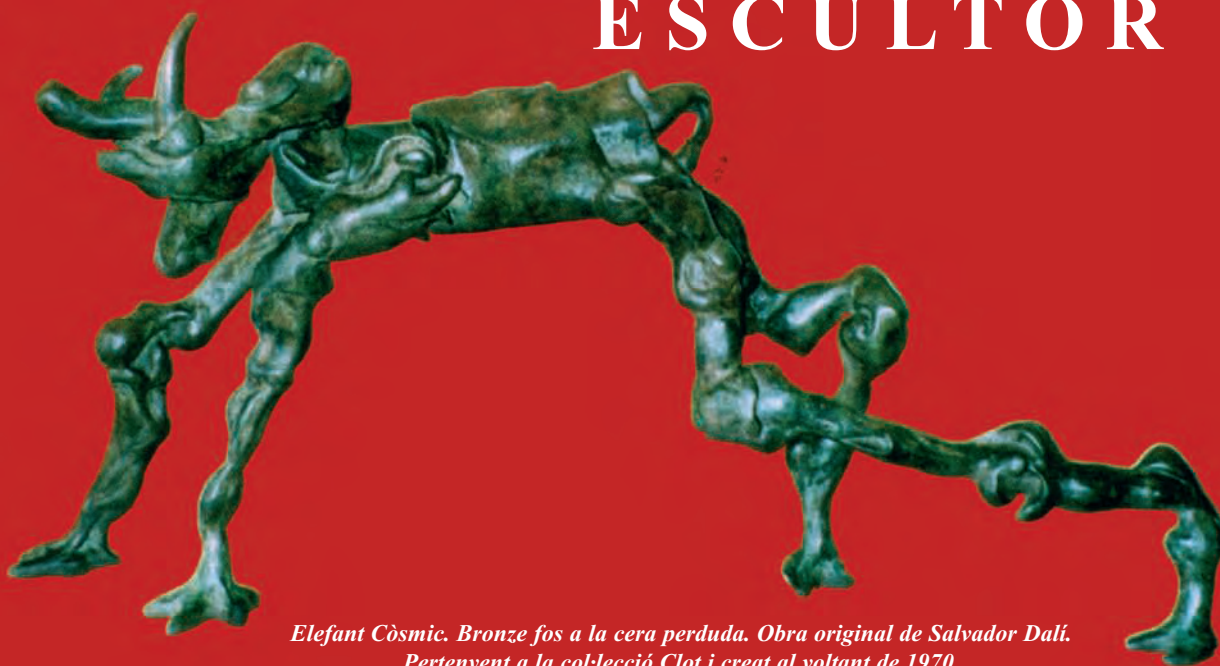
www.barrinet.net/hjpanades

info@hjpanades.com

SALVADOR DALÍ

ESCUPTOR

*Elefant Còsmic. Bronze fos a la cera perduda. Obra original de Salvador Dalí.
Pertanyent a la col·lecció Clot i creat al voltant de 1970.*

*La Sala Güell, situada a l'edifici del Reial Cercle Artístic, Palau Pignatelli,
C/. Arcs n.º 5 de Barcelona. Presenta la mostra "Dalí escultor".
Una ocasió única de contemplar obres procedents de varies col·leccions privades.*